

Mål och budget 2026-2028

Teknikförvaltningen

Fastställt av tekniska nämnden

Framtagen av teknikförvaltningen

Datum 2025-03-26

Gäller 2026-2028

Ärendenr TN 2025/423

Version 1.1

Mål och budget 2026-2028

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	1
1.1 Nämndens grunduppdrag	1
1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028	2
2 Mål	4
2.1 Beslutade mål för 2025	5
2.2 Revidering av mål beslutade för 2025	5
2.3 Förslag till nya mål	5
3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028	5
3.1 Driftbudget 2026-2028	5
3.1.1 Förslag till ramjusteringar	7
3.2 Kompensation för externa avtal	11
3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden	12
3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	12
3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet	12
3.4.2 Interna hyror	13
3.4.3 Taxor och prislistor	14
4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030	15
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	17
4.1.1 Investeringspott	17
4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar	18
4.1.3 Investeringar i fastigheter	24
4.1.4 Investeringar i hamnar	28
4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	29
4.2.1 Investeringar VA	29
4.2.2 Investeringar avfall	38
4.2.3 Investeringar linjehamn	39
4.3 Investeringar för exploatering	41

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Nämndens grunduppdrag

Med medborgare och näringsliv i centrum förvaltar och utvecklar teknikförvaltningen infrastruktur med hög driftsäkerhet med inriktning mot ett hållbart samhälle. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar teknikförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökares och företagares behov idag och i framtiden.

På uppdrag från tekniska nämnden svarar förvaltningen för drift, underhåll och utveckling av verksamheter inom områdena fastigheter, vatten- och avlopp, avfall, gata- väg och stadsmiljö samt hamnar och kollektivtrafik. Förvaltningen tillhandahåller försörjningstjänster för Region Gotlands verksamheter och ansvarar för hjälpmedelscentralen.

Förvaltningen har cirka 540 medarbetare som medverkar till att yttre och inre miljöer och viktiga samhällsfunktioner inom en mängd områden sköts på bästa möjliga sätt inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt utifrån beslutade mål och med målsättningen att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Teknikförvaltningens verksamheter finansieras genom avgifter, hyresintäkter och skattemedel med en beräknad totalomsättning på drygt 1,6 miljarder kronor för 2025 med målsättning om ett nettoresultat i balans.

Med avstamp i Region Gotlands värderingar; delaktighet, förtroende och omtanke utvecklar teknikförvaltningen löpande verksamheten i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta görs med fokus på våra kunder, effektivitet i våra uppdrag samt genom proaktivitet och tydlighet. Förvaltningen arbetar strukturerat med att utveckla och förbättra kontakten med medborgare och näringsliv bland annat genom dialoger, enkäter och workshops samt samverkar och hittar nya samarbetsytor över förvaltningsgränsen. Förvaltningens kunder är boende och besökare på ön samt Region Gotlands övriga förvaltningar, näringslivet och andra aktörer i det gotländska samhället.

1.2 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2026-2028

De effektiviseringskrav som ställts genom åren har inneburit ett allt snävare utrymme, främst för de anslagsfinansierade verksamheterna. Samtidigt finns stor och ökande efterfrågan på de tjänster som förvaltningen levererar. Teknikförvaltningen svarar för en betydande del av Region Gotlands klimatavtryck och att minska det är centralt. Att lyckas med det inom nuvarande ekonomiska ramar innebär stora utmaningar. Vissa satsningar innebär också initiala merkostnader för att kunna uppnå en effektivare verksamhet, vilket är särskilt tydligt när det kommer till digitalisering. Inom VA- och avfallsverksamheterna krävs investeringar och satsningar för att leva upp till ställda krav inom VA- respektive avfallsplanen samt det utökade uppdraget inom avfallsverksamheten. Stor investeringsverksamhet inom de avgiftsfinansierade verksamheterna innebär högre drift- och kapitalkostnader som kräver kostnadstäckning inom ramen för en godtagbar taxa. Ett stort tryck på nyutveckling får inte ske på bekostnad av att förvalta, bibehålla och vidareutveckla sådant som investerats i sedan tidigare.

Det högre kostnadsläget påverkar alla verksamheter inom teknikförvaltningen. Dels i den dagliga driften och dels när investeringar blir allt dyrare, vilket i sin tur ger högre kapital-kostnader för lång tid framöver. Investeringsbehovet är väldigt stort inom teknikförvaltningen och inom Region Gotland totalt sett. När det ekonomiska läget påtagligt har förändrats behöver prioriteringar göras, då det inte är möjligt att genomföra alla planerade investeringar inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna de kommande åren. Nytt för i år är att de investeringsäskanden som görs ska klassificeras för att underlätta prioritering inför beslut om investeringsbudget.

Drygt hälften av anslaget inom förvaltningens anslagsfinansierade del avser kollektivtrafiken. Verksamheten har under en rad år tidigare varit underfinansierad och föreslagna åtgärder på utbudsminskning har inte accepterats och intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet har inte kunnat uppfyllas. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska. Den allmänna kollektivtrafikens ekonomi fick förstärkning till 2024 i syfte att vara i ekonomisk balans med dagens trafikutbud. Indexuppräkningsindexet 2024 var inte så hög som befarades och verksamheten redovisade plusresultat. För att uppnå målet om att öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027 krävs att den föreslagna förändringen av nytt stadslinjenät genomförs inom planperioden. Det förändrade stadslinjenätet innebär en utökning av trafiken och den merkostnaden kan, efter 2024 års ramförstärkning, rymmas inom dagens anslagsram. Den ekonomiska obalansen avseende samhällsbetalda resor har blivit större och uppgår till närmare 10 miljoner kronor. Kostnaderna har ökat till följd av

högre priser i det nya taxiavtalet samtidigt som efterfrågan ökat. Intäkterna har inte ökat i motsvarande utsträckning.

Enligt budgetbeslutet för 2025 ska förvaltningen effektivisera verksamheten motsvarande 1 procent av anslagsramen samt 1 procent av försörjningsavdelningens kostnader vilket motsvarar totalt 4,9 miljoner kronor. Förslag till hur besparingen ska effektueras kommer i separat ärende till tekniska nämnden. Ytterligare besparingar föreslås för 2026 och 2027¹. Förvaltningens anslag finansierar endast 14 procent av den totala kostnadsmassan. Anslaget används i huvudsak till park- och trafikverksamheten där kollektivtrafiken nyttjar mer än hälften av det totala anslaget. Besparingar kommer sannolikt att behöva göras i parkförvaltningen och underhållet av gator och vägar måste då minskas. Dessa verksamheter är redan i dagsläget underfinansierade då utebliven kompensation för ökade kapitalkostnader har gjort att det ekonomiska utrymmet redan är starkt begränsat. Den gotländska kollektivtrafiken är i behov av utveckling avseende såväl stadstrafiken som landsbygdstrafiken. Ett viktigt mål är att öka nyttjandet av den allmänna kollektivtrafiken och besparingar kommer att påverka möjligheten till förändrat trafikutbud. Besparingskrav riktat mot resultatenheter, såsom försörjningsverksamheten, påverkar direkt förvaltningens leveransförmåga och därmed andra förvaltningar.

En central fråga för Region Gotland är hur den framtida vattenförsörjningen långsiktigt ska säkras. Inom VA-området är konflikten tydlig mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men förhållandevis unik är Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas. Exploateringsverksamhetens behov och behovet av ökat bostadsbyggande konkurrerar om samma resurser inom VA som den ordinarie VA-verksamheten. Att prioritera hur VA-verksamhetens finansiella och personella resurser ska disponeras är av högsta vikt för att i möjligaste mån parera för målkonflikter.

Exploateringsverksamheten och målsättningarna om ökat bostadsbyggande kräver resurser och deltagande från teknikförvaltningen. För att möta dessa behov behövs fastställda planer och upparbetade gränssnitt hur resurser ska avropas, när och i vilken omfattning. De resurser som efterfrågas är i många fall svårrekryterade och framförhållning och god planering krävs. Omfattningen av stadsutvecklingsprojektet Visborg gör att satsningen kommer att vara mycket resurskrävande under lång tid framöver. Finansieringsfrågan om hur de stora investeringskostnaderna inom VA och dagvattenhantering för att exploateringen ska kunna genomföras kvarstår. En viktig fråga att ta hänsyn till är en långsiktigt hållbar utveckling av VA-taxan.

Resultaten för avfallsverksamheten har varit positiva sen 2023 och i och med beslutet att skriva av det ackumulerade underskottet som funnit i många år har nu verksamheten en stabil ekonomi. Ett flertal åtgärder har vidtagits för att kartlägga kostnadsdrivande faktorer och genomföra åtgärder för att uppnå det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. Det kommunala avfallsansvaret utökades 2024 till att omfatta även förpackningar. Tidigare har Förpackning och tidningsinsamlingen (FTI) haft ansvaret för insamling av förpackningsavfall. Det första steget innebar att alla återvinningsstationer kom i Region Gotlands regi från 1 januari 2024. En stor förändring från 2026 är införandet av fastighetsnära insamling. Det här innebär en stor investering inledningsvis av de fyrfackskärl som kommer ersätta dagens lösning. Kapitalkostnaderna för kärlen kommer till del ersättas från Naturvårdsverket men en del kommer att finansieras genom höjning av avfallstaxan.

¹ Beslut Regionfullmäktige 2025-02-17, § 4.

Inom teknikförvaltningen finns de verksamheter som har allra störst miljö- och klimatpåverkan inom Region Gotland. För att förvaltningen ska ha möjlighet att nå de beslutade miljömålen som finns beskrivna i både Vårt Gotland 2040, Genomförandeprogrammet för miljö, klimat och energi samt Tekniska nämndens egna mål i verksamhetsplanen, måste investeringar i mer miljövänliga alternativ rymmas i investeringsplaneringen. Alternativ som är mer miljövänliga och vars användande innebär lägre utsläpp för Region Gotland innebär inte sällan en högre kostnad i inköp och drift men kan även innebära minskade driftkostnader såsom exempelvis investeringar i solceller. Den ökade kostnaden måste förstås i ljuset av värdet som motsvarande utsläppsminskningar ger, och i relation till måluppfyllnaden av de miljömål som Region Gotland som helhet har beslutat och är ansvariga för. Om inte högre kostnader för miljömässiga alternativ rymms i investeringsplanen kommer teknikförvaltningen, och därmed Region Gotland, få mycket svårt att leverera på de klimat- och miljömål som politiken beslutat.

Förutom investeringar för att sänka utsläppen från verksamheten kommer också investeringar för anpassningar till ett förändrat klimat krävas kommande år. Den globala upp-värmningen kommer på Gotland innebära bland annat fler värmeböljor och mer intensiv torka, oftare återkommande och kraftigare skyfall, havsnivåhöjningar och efterföljande erosion. I klimatanpassningsplanen pekas många av teknikförvaltningens verksamheter ut med stort behov av anpassningar för att säkerställa ett robust och motståndskraftigt Gotland även i framtiden. Planen visar på att bland annat regionens hamnar, vägar, grönområden, VA-system och fastigheter behöver anpassas. Klimatanpassning väntas bli mycket kostnadsdrivande, då det för förvaltningen handlar om stora infrastrukturanpassningar av samhällsbärande verksamhet. Konkret kommer klimatanpassningen som behövs för att säkerställa hållbar drift av teknikförvaltningens verksamheter kommande år att generera fler och större investeringsbehov framöver. Förvaltningen kommer löpande presentera äskanden för respektive klimatanpassningsbehov, och arbetar tillsammans med de andra förvaltningarna i samhällsbyggnadsprocessen för att säkerställa kostnadseffektivitet i de aktiviteter som planeras. De investeringar som direkt kan kopplas till klimatanpassningar i de behov som redovisas för planperioden uppgår till 112 miljoner kronor. Därtill kommer fördyringar i VA-projekt när exempelvis reningssteg i vattenverk måste utökas, ledningar och verk flyttas till följd av havsnivåhöjning.

Oroligheter i omvärlden kräver ett ökat fokus på kris, beredskap och säkerhet. Ökade krav i regelverk gör att förvaltningen måste se över hur man planerar och resurssätter för att på bästa sätt kunna möta upp de ökade kraven. Teknikförvaltningen ser att det behöver ligga ett ökat fokus på förvaltningens förmåga att klara kriser och verksamhetsstörningar då förvaltningen bidrar till att stärka Region Gotlands förmåga att hantera olika samhällsstörningar genom att fullgöra våra uppdrag för medborgarna inom hela samhällssektorn; vägar, vatten, avfall, fastigheter, miljö, transporter, och försörjning. Flera av teknikförvaltningens verksamheter har riktlinjer och lagkrav från nationella myndigheter att upprätta och kunna tillämpa olika typer av kris- och beredskapsplaner. Resurser behövs för att hålla samman arbetet och skapa struktur för de olika verksamheternas arbete inom området.

2 Mål

Nämndens mål utgörs både av koncerngemensamma mål och av nämndmål och gäller för hela mandatperioden 2024-2027.

Samtliga mål som beslutats för Tekniska nämnden är modiga och högt satta och det krävs hårt arbete och tålamod för att se resultat då målen handlar om beteendeförändrande insatser.

2.1 Beslutade mål för 2025

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än rikssnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Minska mängden tidningar och förpackningar i hushållens restavfall årligen och med totalt 25 kilo per hushåll under perioden 2024-2027

Minska vattenförbrukningen per person årligen och med totalt 20 procent per person under perioden 2024-2027

Öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027

2.2 Revidering av mål beslutade för 2025

Tekniska nämnden föreslås ingen revidering av befintliga mål. Däremot föreslås förändrade indikatorer för målen om minskad vattenförbrukning och ökad marknadsandel för kollektivtrafiken. Indikatorerna framgår av förvaltningens verksamhetsplan och förändringar kommer föreslås Tekniska nämnden i särskild ordning.

2.3 Förslag till nya mål

Region Gotlands nya styrmodell med tillhörande mål började gälla i januari 2024 och en första årlig rapportering mot målen har gjorts i 2024 års verksamhetsberättelse. I samband med rapporteringen uppdagades att vissa indikatorer som kopplats till målen är utmanande att ta fram enligt den tidplan som satts för rapporteringen.

För Tekniska nämnden föreslås inga nya nämndspecifika mål för perioden.

3 Behov och prioriteringar av resurser 2026-2028

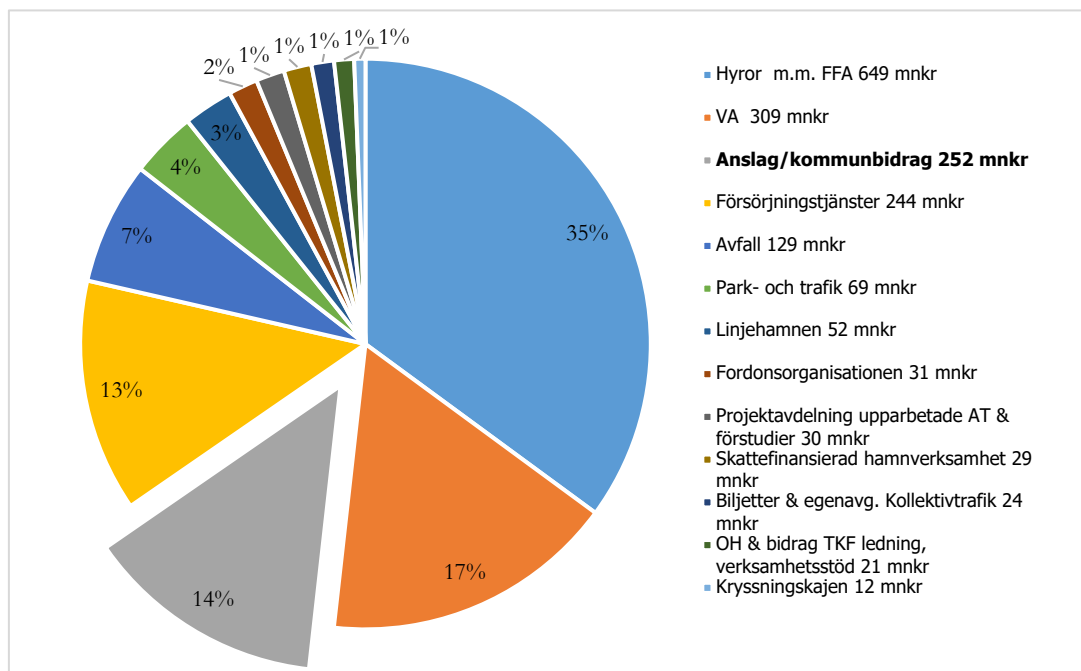
3.1 Driftbudget 2026-2028

Teknikförvaltningens verksamhet är bred och omfattande. Dagens driftåtagande samsas med en stor investerings- och utvecklingsverksamhet. Högt ställda krav såväl internt som externt ställer stora krav på prioriteringsförmåga och ekonomistyrning. Detta till trots lämnas nedan en rad förslag till ramjusteringar från 2026 för att möjliggöra leverans i enlighet med inriktning och planer.

Teknikförvaltningens ekonomi består av anslagsenheter, resultatenheter och avgiftsfinansierade verksamheter. Det innebär att endast en mindre del av ekonomin finansieras direkt med skattemedel. Av 2025 års budgeterade kostnader om 1 856 miljoner kronor finansieras 252 miljoner kronor direkt av skattemedel vilket motsvarar 14 procent. 27 procent finansieras med intäkter i den avgiftsfinansierade verksamheten som är verksamheter som direkt finansieras med, i huvudsak, externa taxor och avgifter. Resultatenheterna finansieras med intäkter från Region Gotlands övriga verksamheter och intäkterna där finansierar 50 procent av 2025 års kostnader. Resterande 9 procent är övriga intäkter i den anslagsfinansierade verksamheten och utgörs bland annat av externa intäkter

såsom exempelvis markupplåtelser, biljettintäkter i kollektivtrafiken, egenavgifter för färdtjänst och sjukresor, hamnavgifter med mera.

Diagram 1: Teknikförvaltningens finansiering enligt budget 2025 (mnkr)

En effekt av det oroliga omvärldsläget har varit att priserna på byggmaterial, bränsle, energi med mera ökat påtagligt. Detta påverkar dels teknikförvaltningens verksamhet direkt men också regionens verksamhet framöver då materialpriserna innebär högre investeringsutgifter och därmed högre hyreskostnader för fastighetsförvaltningens hyresgäster. Även de ökade bränsle- och elkostnaderna innebär att det ekonomiska handlingsutrymmet minskat. Säkerhetsläget i Europa kommer med all säkerhet fortsatt ha stor påverkan på ekonomin på en rad olika sätt och kommer att innebära att prioriteringar måste göras utifrån nya förutsättningar.

Tabell 1: Budget och utfall (drift) 2023-2025 (tkr)

	Budget 2024	Utfall 2024	Avvikelse 2024	Utfall 2023	Budget 2025
Intäkter	1 539 055	1 613 026	73 970	1 536 833	1 599 171
Kostnader	-1 787 637	-1 860 612	-72 974	-1 731 739	-1 856 224
Årets resultat	-248 582	-247 585	997	-194 905	-257 053

Huvuddelen av teknikförvaltningens anslagsram disponeras av park- och trafikavdelningen som inrymmer kollektivtrafik-, park-, trafik/gata- samt fordons- och anläggningsenheterna. Avdelningens totala ram uppgår 2025 till 233,7 miljoner kronor varav 135,3 miljoner kronor avser kollektivtrafiken. Underhållsbehovet av hållplatser inom den allmänna kollektivtrafiken är stort efter många år av uteblivet underhåll. Detsamma gäller för infrastruktur inom trafikområdet. Att komma tillrätta med eftersatt underhåll kräver utökade resurser för att klara de utökade kapitalkostnaderna som investeringarna för med sig.

3.1.1 Förslag till ramjusteringar

De förslag till ramjusteringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och Tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol.

De förslag som avser åtgärder för klimatanpassning har märkts ut med denna symbol.

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat högst väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget och därmed tillkommande krav från nationella myndigheter. Teknikförvaltningen har en stor spännvidd i sina verksamheter som till huvuddelen utgör Region Gotland infrastruktur och förrådsverksamhet. Det ställer omfattande krav på samordning för att nå önskad framdrift på såväl förvaltningsnivå som att aktivt även stödja och driva dessa frågor samordnat i respektive verksamhet. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet med gällande regelverk. Regionen har ett antal olika nätverk och arbetsgrupper inom området som även behöver koordineras på ett strukturerat sätt inom teknikförvaltningen. Ett omfattande arbete har startat inom förvaltningen och det framgår nu tydligt att för att säkerställa framdriften behövs samordning. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram risk- och sårbarhetsanalyser (förvaltningsnivå), kontinuitetsplaner, samt skydds- och säkerhetsanalyser. Slutligen behöver teknikförvaltningen också arbeta med samordnade anpassade utbildningsinsatser och övningar för alla nivåer och verksamheter. För att stödja verksamheterna behövs en samordnande resurs och ramförstärkning om 800 000 kronor.

Särskild kollektivtrafik

Den särskilda kollektivtrafiken är underfinansierad främst med anledning av att nyttjandet har ökat. De som nyttjar färdtjänst och sjukresor åker oftare och längre sträckor än tidigare. För att möta resursbristen behöver särskild kollektivtrafik tillskjutas ytterligare medel. För att täcka dagens kostnader krävs ramtillskott om 7,3 miljoner kronor. Tillförs inte medel krävs andra åtgärder för att minska kostnaderna alternativt höja intäkterna. Vissa av nedan redovisade exempel har redan varit uppe hos politiken för beslut. Några har mötts negativt, andra positivt, men för att komma till rätta med den ekonomiska obalansen behöver åtgärder vidtas.

Exempel på åtgärder är:

- Begränsa öppettider för färdtjänsten till att motsvara den för allmänna kollektivtrafiken.
- Göra det möjligt för individer med färdtjänsttillstånd att åka gratis i allmänna kollektivtrafiken.
- Ta bort omvägstiden för färdtjänst (ökar möjligheten till samplanering av resor).
- Avskaffa arbetsresekortet.
- Avskaffa möjlighet till resor i annan kommun/län.
- Höja egenavgiften till att motsvara 20-25 procent av resans kostnad.

Ökat resursbehov på grund av ökad exploateringstakt och mål om ökat bostadsbyggande

De förslag som exploateringsplanen för med sig innebär ökade behov av resurser inom trafik- och parkplanering som har som uppdrag att fungera rådgivningsfunktioner i exploateringsprojekt. Av samma anledning krävs resurser för att möta planenhetens markant större behov av stöd i trafik- och parkfrågor för att genomföra detaljplanearbetet enligt planering. För detta tillfördes tillfälliga medel till park- och trafikavdelningen till 2025

års budget. För att kunna möta samhällsbyggnadsförvaltningens behov av råd och stöd krävs dock permanenta ramtillskott eftersom kompetenserna trafikingenjör och landskapsarkitekt inte kan bemannas tillfälligt och det är heller inte vårt insatsen att lära upp någon för en så kort insats. Indikationer har getts för att ramtillskottet kommer att permanentas varför rekrytering av en trafikingenjör och en landskapsarkitekt har påbörjats, vilket kommer att innebära ökade kostnader med 1,6 miljoner kronor.

Saneringskostnader

Flera nyinvesteringar i stadsmiljö, gator och vägar innebär saneringskostnader som belastar driftbudgeten. Även återställande av mark innebär ofta saneringskostnader. Hur stora dessa kostnader blir är beroende av omfattning och typ av föroreningar i marken och även storleken på pågående investeringar. Detta innebär ett behov av utökad budgetram. En budget motsvarande 1,5 miljoner kronor per år kan ge ett handlingsutrymme att planera och prioritera investeringar och återställande av mark, denna kostnad motsvarar utfallet för 2024. I framtida planering av investeringar och återställande av mark ska alltid markförhållanden kontrolleras för att kunna planera kostnaderna för eventuella saneringsåtgärder.

Offentlig toalett Tallunden

Under våren 2025 färdigställs en offentlig toalett i Tallunden. Denna toalett ägs efter färdigställande av parkenheten. Enheten kommer att behöva anlita fastighetsförvaltningsavdelningen för att genomföra planerad förvaltning, besiktningar och reparationer på fastigheten samt anlita entreprenad för städning. Detta kommer att öka enhetens driftskostnader med uppskattningsvis 150 000 kronor per år.

Klintkanten Visby innerstad

En utredning har gjorts gällande skicket på klintkanten i Visby innerstad. Utredningen visar på en betydande risk för fallande stenar. För att trygga de ca 900-1000 meter av bergsklint från rasrisk och annat mot de nedanför angränsande privata fastigheterna. Denna säkerhetsåtgärd måste göras i närtid innan en större incident inträffar. Detta kommer att kräva investeringar, som lyfts under posten reinvestering stadsmiljö, parker och gator. Investeringen kommer att innebära ökade kapitalkostnader, men när aktuella investeringar så som nätning, är gjorda återstår årlig drift och underhåll motsvarande en årlig kostnad, tillsammans med kapitalkostnaderna för gjorda investeringar på 300 tkr per år. Detta för att den specialistkompetens som krävs för att genomföra löpande underhåll med dessa speciella fysiska förutsättningar, höga höjder bland annat inte finns på park- och trafikavdelningen och tjänsten måste därför upphandlas.

Drift av offentliga toaletter

Inför 2022 gjordes ny upphandling för skötsel av de offentliga toaletterna. En viktig ingång var att städning behövdes mer frekvent för att standarden skulle vara godtagbar för de som nyttjar toaletterna. Även nya rutiner för rondering med kontroll av toaletterna av vaktbolag infördes. Satsningen har slagit väl ut och antalet synpunkter på bristande städning har minskat påtagligt. Det här har medfört högre kostnader och den anslagsram som disponeras för ändamålet är inte tillräcklig. Förvaltningen räknar med att kostnaderna, avseende städ och reparationer, försätter att stiga till 2026. Därför behöver anslaget utökas med 400 000 kronor, från 1,8 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor.

Ökade kapitalkostnader park- och trafikavdelningen

Avdelningens kontinuerliga investeringar motsvarar upp till 30 miljoner kronor per år, vilket resulterar i kapitalkostnader som belastar driftsbudgeten. Över tid har budgeten för investeringar inte nyttjats fullt ut vilket innebär att senaste års investeringar, bland annat i

ett planerat och systematiskt beläggningsprogram, lett till ökade kapitalkostnader som verksamheten inte fått kompensation för. Utökad budgetram begärdes inför 2025, men eftersom äskandet inte beviljades lyfts denna post även i årets budget samt utökas med kapitalkostnader som aktiveras 2026, vilket ger totalt ökade kapitalkostnader med 4,6 miljoner kronor. Utöver det tillkommer kapitalkostnader för särskilda projekt som inte heller kompenseras för i driftsbudget, vilka listas nedan.

Anslutning till flygplatsen

För att förbättra tillgängligheten till Visby flygplats genomförs ett investeringsprojekt med gång- och cykelväg från Lummelundsväg till flygplatsen samt uppförande av en cirkulationsplats på Lummelundsväg mot flygplatsen. Från 2026 motsvarar kapitalkostnaderna 1 miljoner kronor per år.

Cirkulationsplats Östra Hansegatan

Under 2024 färdigställdes en cirkulationsplats på Östra Hansegatan. Investeringen är finansierad men innebär kapitalkostnader från 2025 motsvarande 200 tkr per år, vilka inte har kompensats i driftsbudget.

Kopparsviksbron

Från 2026 kommer kapitalkostnaderna uppgå till 2,7 miljoner, samt en driftskostnad motsvarande 250 000 kronor per år.

Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer

Kapitalkostnaderna för säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön i Visby kommer att uppgå till 150 000 kronor år 2028. Investeringen är treårig från 2027-2029 så fortsatt ökning av kapitalkostnaderna kommer att bli aktuellt efter budgetperioden.

Brygga kallbadhuset

Investeringsmedel för brygga vid kallbadhuset är beviljade sedan tidigare, men kapitalkostnader kommer att falla ut från 2026 motsvarande 825 000 kronor per år under planperioden.

Offentlig toalett Tallunden

Utöver tidigare redovisade driftskostnader så innebär färdigställandet av toaletten i Tallunden 150 000 kronor per år i kapitalkostnader per år som faller ut från och med 2025.

Gutevägen åtgärder

Åtgärder för att justera Gutevägens korsning sedan nedmontering av trafikljus, samt åtgärder på cykelöverfarten i Gutevägens nedre ända förväntas uppgå till 3 miljoner kronor. Kapitalkostnader i storleksordningen 200 000 kr om året förväntas.

Åtgärder Strandpromenaden ☁

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadas återkommande under vinterhalvåret. De ytliga skadorna lagas kontinuerligt. En förstudie kommer att genomföras under 2025 och när den är klar kommer beslut fattas om genomförande och val av lösning. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor året efter påbörjad investering och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen. Uppskattningsvis kan projektet påbörjas 2026, vilket ger kapitalkostnadsökning från 2027.

Belysning innerstaden

Att byta ut all gatubelysning i Visby innerstad är ett stort projekt som kommer att sträcka sig över ett tiotal år. Eftersom projektet måste samplaneras med VA-avdelningen och GEAB som också bedömer ett behov av reinvesteringar i ledningar och anläggningar kommer uppstarten att dra ut på tiden ytterligare några år. Under 2025 planerar GEAB och VA att genomföra förstudier för byte av el- och VA-ledningar. Därefter upphandlas gemensam projektledning, sannolikt under 2026. Med tanke på storleken på projekten och den omfattande planering som krävs för att få till logistik men också ta hänsyn till världsarvets specifika förutsättningar kommer den faktiska starten av projektet inte att påbörjas förrän tidigast 2027 men mer sannolikt 2028, vilket innebär att utfall i form av kapitalkostnader blir aktuellt först i slutet av planperioden. Park- och trafikavdelningen ser att det vore gynnsamt om detta projekt skulle kunna påbörjas så snart som möjligt eftersom belysningspunkterna i innerstaden är utdaterade och inte uppfyller säkerhetskraven. Den genomförda förstudien visar att den säkerhetsrisk som anläggningarna innebär kommer att kräva nedstängning av vissa belysningspunkter för att inte riskera allmänhetens säkerhet. När kapitalkostnader utfaller kommer dock kostnaderna att bli omfattande och utökade driftsmedel kommer att krävas.

Parkeringshuset Dovhjorten

En förstudie har genomförts som visar på ett flertal strukturella, fastighetstekniska och trafikmässiga avvikelser för parkeringshuset Dovhjorten ("Åhlensgaraget") på Östercentrum i Visby. Teknisk lösning och därmed storleken på investeringen är inte vald då det är tätt sammankopplad med utvecklingen av Östercentrum. Kapitalkostnaderna kommer att vara försumbara under planperioden, men därefter kommer ett behov av utökad driftsram att krävas för att täcka kostnaderna.

Landsbygdsutveckling

Investeringsmedel för landsbygdsutveckling har, utan föregående äskande från teknikförvaltningen, tilldelats om 2 miljoner kronor årligen under perioden 2026-2029. Dessa investeringsmedel kommer inte ianspråk om kompensation för tillkommande drift- och kapitalkostnader inte först beviljas.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare och exploatörer i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga kommunal VA-anslutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 500 000 kronor för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen kan finansiera resterande 50 procent inom VA-kollektivet. Detta medför att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en ökad ram för detta uppdrag. Att kunna erbjuda rådgivning inom VA-området skulle till exempel kunna öka effektiviteten inom detaljplaneprocessen och tillskapa mer miljöriktiga VA-lösningar.

Tabell 2: Begäran om ramtillskott (tkr)

Ändamål	2026	2027	2028
Driftskostnader			
Samordningsresurs för säkerhets- och beredskapsfrågor	800	800	800
Särskild kollektivtrafik	7 300	7 300	7 300
Utökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande ²	1 600	1 600	1 600
Saneringskostnader 	1 500	1 500	1 500
Offentlig toalett, Tallunden	150	150	150
Skötsel av klintkanten Visby innerstad 	300	300	300
Skötsel av offentliga toaletter	400	400	400
Kopparsviksbron	250	250	250
Kapitalkostnader			
Anslutning till flygplatsen	1 000	1 000	1 000
Cirkulationsplats Östra Hansegatan	200	200	200
Kopparsviksbron	2 700	2 700	2 700
Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer		150	300
Brygga Kallbadhuset	825	825	825
Offentlig toalett Tallunden	150	150	150
Gutevägen	200	200	200
Åtgärder Strandpromenaden 		1 700	1 700
Tidigare ej kompenserade kapitalkostnader, park och trafik	4 600	4 600	4 600
Landsbygdsutveckling	90	300	700
Summa	22 065	24 125	24 675

3.2 Kompensation för externa avtal

Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknning. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar i anslagsfinansierad verksamhet. I tabell 3 nedan redovisas beräknade effekter av de externa avtal som indexuppräknas.

Park- och trafikavdelningen har flera externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata-, väg-, parkuppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också den vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Flera avtal har indexklausuler. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknningar beräknas till 350 000 kronor för år 2026.

Gällande särskild och allmän kollektivtrafik beräknas priserna öka med 3 procent med anledning av ökade bränslepriser och höjda löner. Detta motsvarar 1 100 000 kronor för särskild kollektivtrafik och 3 100 000 kronor för allmän kollektivtrafik.

² Tillfällig ramförstärkning har beviljats för 2025.

Tabell 3: Kompensation för externa avtal (tkr)

Avtal	2026
Gata-, väg- och parkuppdrag inkl. vinterväghållning	350
Avtal allmän kollektivtrafik	3 100
Avtal särskild kollektivtrafik	1 100
Summa	4 550

3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden

Flera pågående investeringsprojekt kommer att innebära ökade kapital- och driftskostnader för park- och trafikavdelningen. Driftskostnader kan vara svåra att förutse innan exploateringsområdena är färdigplanerade, och för samtliga områden görs därför en uppskattning baserad på tillgänglig information om respektive exploateringsområde. Åskade belopp i tabell 4 utgår från exploateringskalkyl för respektive projekt som redovisas i exploateringsplan och budget 2026-2030.

Tabell 4: Kompensation för driftkostnadskonsekvenser exploateringsverksamhet (tkr)

	2026	2027	2028
Järnvägen			
Kapitalkostnader	904	904	904
Driftskostnader	36	37	38
Gråbo			
Kapitalkostnader			1 738
Driftskostnader	200	380	450
Torslunden			
Kapitalkostnader			1 849
Driftskostnader		75	312
Industrimark Visby			
Kapitalkostnader	1 418	1 418	1 418
Driftskostnader	80	80	80
Stadsutveckling Visborg			
Kapitalkostnader	3 226	6 615	9 084
Driftskostnader	31	142	142
Summa	5 895	9 651	16 015

3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet

Försörjningsavdelningen har idag en ekonomi där tidigare underskott inom områdena vaktmästeri och transport samt städ åtgärdats i 2025 års budget. Överskott finns även inom hjälpmedelscentralen och varuförsörjningen vilket ska användas till att finansiera en ny lagerlokal samt ett nytt affärssystem. Detta i syfte att möta förvaltningarnas önskemål om ökad förmåga till lagerhållning för att bättre kunna hantera störningar i försörjningskedjor av beredskapsskal. Lokalkostnaden kommer samtidigt öka för hjälpmedelscentralen som framöver kommer nyttja den lokal som idag delas med varuförsörjningen själva.

Avdelningens ekonomi är i balans och förväntas så vara även när nya utökade lokalkostnader blir en realitet. Behov kvarstår av kostnadskompensation för underskott för portoverksamheten och den underfinansiering som råder. Detta område har tidigare inte erhållit full kompensation för sin kostnadsutveckling med hänvisning till avdelningens övergripande positiva resultat. Det är av vikt att portokostnaderna finansieras så att detta inte hindrar planerade investeringar i affärssystem. Det är även viktigt att försörjningsverksamhetens kunder betalar för de varor och tjänster som köps enligt självkostnadsprincipen för just den varan/tjänsten vilket inte är fallet fullt ut med dagens prissättning.

Portokostnaderna finansieras med ett fast anslag från regionstyrelseförvaltningen. Anslaget har inte uppräknats sedan 2018 vilket har resulterat i utebliven kostnadstäckning enligt nedan.

Tabell 5: Intäkter och kostnader porto (tkr)

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2017	3 400	4 044	-644
2018	3 700	4 080	-380
2019	3 700	4 514	-814
2020	3 700	4 685	-985
2021	3 700	5 207	-1 507
2022	3 700	6 108	-2 408
2023	3 700	6 273	-2 573
2024	3 700	6 641	-2 941

Utöver korrekt finansiering av portot är avdelningen endast i behov av sedvanliga uppräknings:

- Löneökning - avser ökade lönekostnader som resultat av årlig lönerrevision.
- Hyresförändring - Ökad internhyra enligt beslut.
- OH-kostnader - Samtliga verksamheter inom teknikförvaltningen belastas med kostnader för förvaltningsledning och gemensam centrala funktioner. Kompensation äskas för årlig ökning av dessa OH-kostnader.

Tabell 6: Kostnadsökningar försörjningsverksamheten (tkr)

Kostnad	2026
Löneökning (3 %)	3 200
Hyresförändring (1 %, justeras med beslutad internhyresförändring)	80
Ökade kostnader förbrukningsmaterial (KPI 0,8 % december -24)	60
Indexuppräkning OH-kostnader (2,5 %)	25
Kapitalkostnader utökat lager	600
Nytt affärssystem varuförsörjningen	1 000
Justering av priser för underfinansierade verksamheter	
Porto	3 000
Summa	7 965

3.4.2 Interna hyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en nettokostnadsökning om 16,2 miljoner kronor inför 2026 vilket motsvarar behov av att höja internhyrorna med 3,6 procent. Efter avstämning med

VA-avdelningen har bedömningen gjorts att kostnaderna för VA ökar med 12%. Vidare har antaganden avseende högre kostnader för fjärrvärme gjorts med 20% och el-nätavgifterna med 10%. Efter dialog med avfallsverksamheten görs antagandet att avfallstaxan höjs med 2%. Ytterligare en osäkerhet är EU:s energieffektiviseringsdirektiv, EED, där offentliga aktörer och verksamheter ska minska sin energianvändning med 1,9 procent per år och energieffektiviserande renoveringar utföras med 3 procent av arean varje år. Energimyndigheten kommer att ta fram förtydliganden kring hur dessa krav får effekt hos den offentliga fastighetsförvaltningen.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Kostnaderna för reparationer har ökat till följd av högre priser på material och köpta tjänster.
- Kostnaderna för media ökar enligt följande; VA-taxan 12%, fjärrvärme 20%, el-nätavgifter 10% och avfallstaxan 2 %.
- Kostnaderna för personal ökar till följd av uppräknings av löner i lönerörelsen.
- Kapitalkostnaderna ökar då stora investering har genomförts för periodiskt underhåll, ventilationsåtgärder o dyl.

Tabell 7: Förändrade kostnader fastighetsförvaltning (tkr)

Kostnad	2026
Kapitalkostnader	3 300
Elkostnader	3 000
Reparationer	900
Uppvärmning samt försäkring/larm/brandskydd	7 600
Övrigt (personal m.m.)	1 400
Summa förändrade kostnader	16 200

3.4.3 Taxor och prislistor

- Avgifter för vissa transportdispenser, så kallat transporttillstånd- årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för grävtillstånd - årlig indexuppräknings görs.
- Nyttoparkeringstillstånd (taxa för kommunala dispenser) - årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för upplåtelse av offentlig plats – Årlig indexuppräknings görs. Ny taxa gäller från 2025. Då taxan i stor del är helt ny är det ekonomiska utfallet svårt att beräkna. Det kommer troligtvis även bli aktuellt med revision av taxan under 2025 då avgiftsnivåer kan komma att behöva justeras för enstaka kategorier. Målet är att genomföra revisionen så att justerad taxa kan börja gälla för 2026 och framåt. Vi avvaktar utfallet av delår 1 och 2 under 2025 för att bättre kunna avgöra behovet av avgiftsjusteringar för 2026 och framåt.
- Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor - årlig indexuppräknings görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor. Nytt taxesystem för den allmänna kollektivtrafiken införs 1 mars 2025 efter beslut av regionfullmäktige. Den nya taxeförslaget innehåller även en årlig indexuppräknings. Det nya taxeförslaget kan det innebära att biljettintäkterna kommer att öka (baserat på faktiska biljettintäkter första kvartalet 2023 omräknat till nya biljettpriser) med 4-5 miljoner kronor per år. Denna prognos baseras även på en initial resandeminskning vid en prishöjning.

Resandeminskningen tros däremot bromsas genom att även kostnader för resor med egen bil har ökat kraftigt på senare tid.

- Felparkeringsavgifter och avgifter för parkering på offentlig plats - indexparagraf saknas, då det leder till ojämna avgifter. Taxan för felparkeringsavgifter höjdes 2019. I dagsläget bedöms inget behov av att höja avgiften för parkering på offentlig plats.
- VA-taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning – revideras årligen med index (KPI). För 2025 höjdes VA-taxan per 1 november 2024 för bruksavgifter med 15 procent inklusive KPI samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 10 procent. En simulering av intäkter och kostnader för 2026-2030 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kostnaderna. Höjningen gäller såväl för anläggningsavgiften som för bruksavgiften och bedöms uppgå till cirka 5-10 procent per år. En faktor som driver kostnader är underhållsskulden, tillsammans med säsongvariationer och klimatpåverkan. Dessutom medför nya lagkrav inom kvalitet, miljö och arbetsmiljö inte enbart ett behov av anläggningsanpassningar utan också behov av kompetens och bemanning. Att Gotland ska växa kräver etablering av nya, teknisk komplexa anläggningar, vilket i sin tur skapar ett behov av ingenjörer och tekniker för uppstart och drift av dessa anläggningar. Alla investeringar för att minska underhållsskulden samt för att bygga nya anläggningar leder till ökade kapitalkostnader. Redan 2025 beräknas dessa kostnader (inklusive internräntan) utgöra ca 30 procent av omsättningen. Vatten- och avloppsverksamheten är samhällsviktig verksamhet och inom vår verksamhet hanteras uppgifter, som i orätta händer, kan skada VA-försörjningen och även ge upphov till stor skada i samhället i övrigt. Säkerhetsarbetet har blivit en del av verksamhetens ordinarie kvalitetsarbete och ska ses som en investering. Det är inte lämpligt att synliggöra vilka investeringar som görs för att säkra upp verksamheten, men kostnaden ska finansieras av VA-taxan.
- Hamntaxan - gällande Gotlands hamnar. Revideras årligen med index (KPI). Planen är att indexuppräknat avtalet för linjehamnen från 2026 och framåt. Möjligheten till indexhöjning utvärderas årligen i särskild ordning.
- Avfallstaxan - Ingen indexhöjning av avfallstaxan gjordes inför 2025. Orsaken var det positiva resultat som avfallsavdelningen redovisade under 2024. Under de kommande åren när Fastighetsnära insamling ska införas kommer avfallstaxan att behöva göras om. Bland annat kommer viktbaserad taxa att göras om till en generell avgift som baseras på behandlingskostnaden. Samtidigt som förenklingar av avfallstaxan är att eftersträva då den i dagsläget upplevs vara svårtydd. På grund av personalomsättning har inte avfallstaxan kunnat revideras som tidigare utlovat under 2024. Under kommande år kommer flera investeringar behöva att göras både på grund av införandet av fastighetsnära insamling, men även på grund av eftersatta reinvesteringar. Dessa kostnader kommer att fördelas på respektive taxa för slamtömning samt insamlingen av kommunalt avfall (tidigare hushållsavfall).

4 Investeringsförslag med motiveringar 2026-2030

Teknikförvaltningens totala investeringsbehov, exklusive infrastrukturinvesteringar i exploateringsverksamhet, för planperioden uppgår till **2 893** miljoner kronor. **1 123** miljoner kronor avser den skattefinansierade verksamheten och 1 770 miljoner kronor den avgiftsfinansierade.

Beslutad investeringsbudget för 2026 uppgår till totalt 498 miljoner kronor för teknikförvaltningens verksamheter. Nedan redovisas investeringsbehov för 2026 om totalt

572 miljoner kronor. De största avvikelserna avser investeringar i fastigheter, avfallsverksamheten och linjehamnen.

De förslag till investeringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och Tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol.

De investeringsäskanden som avser åtgärder för klimatanpassning har märkts ut med denna symbol.

Tabell 8: Sammanställning förslag investeringar 2026-2030 (tkr)

	2026 enl. budget	2026 nytt förslag budget	2027 Budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Skattefinansierad verksamhet						
Investeringspott	10 000	10 000	10 000	15 900	15 600	14 900
Kollektivtrafik, nytt stadlinjenät	8 700	12 000	18 600			
Landsbygdsutveckling	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
Stadsmiljö, gator & vägar	38 000	46 200	45 700	46 500	46 500	46 500
Fastigheter	136 000	148 500	132 500	157 500	157 500	147 500
Hamnar	13 000	12 000	8 000	5 000	5 000	13 000
Summa skattefinansierad verksamhet	207 700	230 700	216 800	226 900	226 600	211 900
Avgiftsfinansierad verksamhet						
VA	200 000	206 300	284 500	270 500	211 000	269 100
Avfall	85 000	109 650	27 650	150	150	10 150
Linjehamnen	5 000	25 000	47 000	88 500	115 000	105 000
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	290 000	340 950	359 150	359 150	326 150	384 250
Totalt teknikförvaltningen	497 700	571 650	575 950	586 050	552 750	506 150

Kriterier för prioritering

Nytt för i år är att investeringsbehoven ska prioriteras enligt nedanstående prioriteringsordning. Kriterierna anges i riktlinje för regiongemensam prioritering och beredning av investeringar (RS 2023/1381).

- Att nyinvesteringen eller reinvesteringen bidrar till att lag- och myndighetskrav gällande fastigheter, byggnader eller anläggningar uppfylls. Avser även verksamheters myndighetskrav som påverkar utformning av byggnader och anläggningar.**

Här avses exempelvis reinvesteringar som kan bidra till att en fastighet möter förändringar i Boverkets byggregler (BBR) eller att en anläggning klarar förändrade miljökrav för verksamheten.

- Att investeringen utgör en reinvestering som bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.**

Här avses även reinvesteringar som innebär att bibehålla kapacitet eller kvalitet genom att ersätta en anläggning med en nyproduktion med samma funktionalitet. Här ingår även investeringar i medicinteknisk utrustning.

- Att investeringen bidrar till hållbar samhällsutveckling och möter demografiskt betingade behov.**

Här avses behovsstyrda investeringar kopplade till utbyggnad utifrån demografisk utveckling, såsom volymökning av bostäder, skolor, förskolor, sjukhus,

vårdcentraler, äldreboenden, kultur, idrottsanläggningar och infrastruktur såsom gator, parker, avfallshantering samt vatten och avlopp (VA). En stor del av dessa investeringar hör ihop med exploatering av nya områden för bostäder och verksamheter och kan också vara en del i att möta fastställda mål avseende miljö- och klimatomställning eller krisberedskap.

4. Att investeringen bidrar till hållbar samhällsutveckling och möter behov på längre sikt.

Här avses större, framtidsinriktade strategiska investeringar, inklusive strategiska markförvärv, för att möta en ökande befolkning där behovet ligger längre fram i tiden såsom tidiga övergripande infrastruktursatsningar eller systemmässiga omställningar utifrån hållbarhetsmål.

5. Att investeringen är affärsmässigt motiverad.

Här avses investeringar som i huvudsak görs av kommersiella motiv och har direkt positiv ekonomisk påverkan på såväl nämnden som regionen i sin helhet.

6. Att investeringen ökar Gotlands attraktivitet

Här avses ambitionsinriktade strategiska investeringar som stärker Gotlands attraktivitet på ett övergripande plan såsom utveckling av besöksmål och större idrotts- och fritidsanläggningar för elitverksamhet inom olika idrotter. Här avses ambitionsinriktade strategiska investeringar som stärker Gotlands attraktivitet på ett övergripande plan såsom utveckling av besöksmål och större idrotts- och fritidsanläggningar för elitverksamhet inom olika idrotter.

En investering som träffas av flera av prioriteringskriterierna ska klassificeras utifrån den prioriteringsgrund som utgör största delen av investeringens totala utgift.

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

4.1.1 Investeringspott

Investeringspotten inom den skattefinansierade verksamheten används för anskaffning av fordon och maskiner, investeringar inom kollektivtrafiken samt inventarier.

Investeringsutrymmet enligt plan rymmer inte de faktiska investeringsbehoven och därför begärs utökad ram enligt nedan redovisade behov. När investeringspotten sänktes för ett antal år sen var överenskommelsen med dåvarande ekonomidirektör att när förvaltningen stod inför större anskaffningar av fordon eller maskiner fick ansökan om tilläggsanslag göras. Priserna för fordon och maskiner har ökat påtagligt under de senaste åren och för att undvika frekventa ansökningar om tilläggsanslag behöver potten utökas.

Kollektivtrafikens investeringsbehov avser tillgänglighetsanpassningar, förbättring av hållplatser, pendlarparkeringar samt övriga investeringar som redovisas i trafikförsörjningsprogrammet. Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen. Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagna och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig. Förhoppningen är att dessa åtgärder höjer kundnöjdheten och tillsammans med åtgärder inom linjenätet även bidrar till att fler gotlänningar hittar till bussen och börjar nyttja den i vardagen. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden. Kapitalkostnaderna behöver finansieras med ramtillskott.

Investeringspotten för fordon och maskiner ska täcka investeringsbehoven från hamnverksamhet, väghållning, parkförvaltning och försörjningsverksamhet. Det finns behov av ny- och reinvesteringar med i många fall mer miljömässigt hållbara alternativ som innebär minskade utsläpp och som bidrar till uppsatta miljömål. Behovet har ökat till följd av att försörjningsavdelningens behov av fordon och maskiner nu har lagts in i potten samtidigt som priserna ökat påtagligt till följd av det oroliga omvärldsläget.

Teknikförvaltningens maskinanskaffning är ett viktigt verktyg för att nå målen satta av regionfullmäktige kring skyndsamt klimatställning och sänkta utsläpp, genom att investera i moderna och miljövänliga maskiner som minskar klimatpåverkan. Endast ett fåtal fordon och maskiner som planeras köpas in under kommande år kräver fossila bränslen, så som diesel. Det handlar då om maskiner som ska användas i beredskapssituationer samt vissa fordonstyper som inte finns som fossilfria alternativ. Alla övriga maskiner och fordon kan ersättas med fossilfria alternativ. Miljösmarta och moderna maskiner är ofta dyrare än de fossila alternativen.

Med anledning av finns behov av utökning av investeringspottens del för maskinanskaffning från tidigare 5,3 miljoner kronor, till 9,5 miljoner kronor årligen.

Investeringsmedel för landsbygdsutveckling har, utan föregående äskande från teknikförvaltningen, tilldelats om 2 miljoner kronor årligen under perioden 2026-2029. Dessa investeringsmedel kommer inte ianspråkta om kompensation för tillkommande drift- och kapitalkostnader inte först beviljas.

Tabell 9: Förslag investeringspott, investeringar i kollektivtrafik och landsbygdsutveckling (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Fordon och maskiner 	9 800	9 800	9 500	9 500	9 500
Möbler Visborg	200	200	200	200	200
Kollektivtrafik, investeringar enl. hållplatshandbok 			6 200	5 900	5 200
TOTALT investeringspott	10 000	10 000	15 900	15 600	14 900
Fastställd budget/plan	10 000	10 000	10 000	10 000	-
Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät 	12 000	18 600			
Fastställd budget/plan	8 700	5 000	5 000	5 000	5 000
Landsbygdsutveckling	2 000	2 000	2 000	2 000	0
Fastställd budget/plan	2 000	2 000	2 000	2 000	-

4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar

Investeringsbehoven inom området stadsmiljö, gator och vägar är stort. Ett flertal av nedan beskrivna investeringar behöver, förutom investeringsanslag, efter färdigställande ramtillskott för att finansiera kapital- och driftskostnader. De investeringar vars drift- och kapitalkostnader som kräver ramtillskott är:

- Kopparsviksbron
- Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer
- Anslutning flygplatsen
- Cirkulationsplats Östra Hansegatan
- Brygga Kallis
- Åtgärder vid korsningen Gutevägen/Söderväg
- Offentlig toalett Tallunden

Dessa punkter lyfts särskilt under rubriken *Förslag till ramjusteringar*.

Reinvesteringar i stadsmiljö, parker och vägar

Park- och trafikavdelningen investerar årligen 30 miljoner kronor i befintlig infrastruktur. Kapitalkostnaderna för dessa investeringar ska finansieras inom ramen för befintlig driftsbudget. Dessa investeringsmedel fördelas under perioden enligt nedan.

Beläggingsprogram

Beläggingsprogrammet innebär att enligt plan belägga gator, vägar samt gång- och cykelvägar med ny ytbeläggning. Syftet med investeringarna är att standarden inte ska sänkas ytterligare på våra gator och vägar och för att säkerställa trafiksäkerheten. Det räcker inte enbart med felavhjälpare underhåll (lagning) utan behovet är stort att helt byta beläggning på flera vägsträckor. Om inte beläggingsprogrammet, som pågått sen 2020, fortsätter enligt plan ökar underhållsskulden och därmed även driftskostnaderna. Årlig investering inom ramen för beläggingsprogrammet har uppgått till 10 miljoner kronor årligen de senaste åren. Materialet som används i beläggingsprogrammet ökar stadigt i pris, men med tanke på det ekonomiska läget bedöms ändå en fortsatt investeringsnivå motsvarande 10 miljoner under kommande två år, för att därefter behöva öka till 12 miljoner kronor per år.

Enskilda vägar

Investeringarna syftar till att bibehålla standarden på belagda enskilda vägar med statsbidrag. De enskilda vägarna ägs av privata fastighetsägare samt, i vissa fall, delvis av regionen. Att utföra förbättringar på enskilda vägar med statsbidrag är ett frivilligt åtagande för regionen där drift- och underhållsåtgärder utförs på vägar där bidrag från Trafikverket står för en del av finansieringen. Investeringsbehovet uppgår till 1,5 miljoner kronor årligen och syftar till att bibehålla en godtagbar standard.

Trafikinvesteringar

Trafikinvesteringarna syftar till att förbättra trafiksäkerheten, tillgänglighet och miljö. Investeringarna omfattar både investeringar och reinvesteringar i befintlig infrastruktur och de planerade åtgärderna innebär sammanlagda investeringskostnader med 8,5 miljoner kronor per år de kommande åren. Under de kommande åren krävs en stor mängd reinvesteringar i tillgångar som har hög livslängd för att säkerställa trafiksystemets funktion. Detta innefattar parkeringsautomater, belysning, parkeringshus och trafiksignaler. Investeringar gällande trafiksäkerhet så som trafiksignaler eller korsningar med dålig sikt prioriteras högst. Utöver dessa finns sedan behov gällande fler och säkrare cykelvägar. I sista hand används investeringarna till att modernisera gator och trafikplatser för att förenkla flödet och skapa en mer attraktiv stadsbild.

Behov av reinvestering finns för att säkra god belysning, där 2 miljoner kronor per år är planerat för en löpande reinvestering i att installera LED i belysningen. Belysningens funktion är att skapa god sikt för trafiksäkerhet.

Samtliga trafiksignalsanläggningar i Visby (Peder Hardings väg, Östra Hansegatan, Skolportsgatan, Sundströms hörna, Allégatan) är föråldrade och har hög risk för långvariga driftstörande haverier. Tidigare har trafiksignaler i samma ålder havererat på Gutevägen, med total förlust av funktionen. Investeringarna beräknas uppgå till ca 12 miljoner kronor över 3 år.

Investeringar i lekplatser och utegym

Under några år har investeringar gjorts i lekplatser utifrån framtagna tioåriga handlingsplaner för att komma ikapp med en underhållsskuld vilken medfört bristande säkerhet. Framöver

minskar behovet av större investeringar för lekplatser och arbete sker med mindre investeringar för att upprätthålla en kontinuerlig kvalitet. Satsningar har istället gjorts på att anlägga fler utegym. Under den kommande investeringsperioden satsas enbart underhållsinsatser prioriteras på lekplatser främst för att efterleva säkerhetskrav.

Trädinvesteringar 🌱

Plantering av träd pågår enligt femårig Trädvårdsplan för Visby. Planen är att färdigställa trädvårdsplan för samtliga tätorterna och fortsätta plantering i enlighet med den. Planen fortsätter under 2026 och 2027.

Parkinvesteringar 🌱

En parkplan tas fram under 2025, vilket kan innebära vissa investeringsbehov under planperioden. Parkplanen utgår från användande, besöksantal, utformning av parker och har fokus på folkhälsa, klimat- och barnperspektiv.

Flertalet av de parker som behöver ses över under budgetperioden ligger i tätorterna till exemplen Sliteparken, Kronhagsparken i Fårösund, Donnersparken och centruparken i Klintehamn.

Badplatsinvesteringar

Utifrån antagen riktlinje för bad- och besöksplatser med tillhörande tioåriga handlingsplan kommer investeringar att göras under planperioden med fokus på tillgänglighetsanpassningar.

Visby innerstads klintkant ☁️

En utredning har gjorts gällande skicket på klintkanten i Visby innerstad. Utredningen visar på en betydande risk för fallande stenar. För att trygga de ca 900-1000 meter av bergsklint från rasrisk och annat mot de nedanför angränsande privata fastigheter. Denna säkerhetsåtgärd måste göras i närtid innan en större incident inträffar. Med en investering motsvarande ca 500-1000 tkr/år för att upphandla den speciella kompetens som behövs vid nätning av berget.

När alla åtgärder är gjorda återstår årlig drift vilken torde kunna bedömas i ett ramtillskott om 300 tkr/år då vi inte har den specialistkompetens som krävs på park och trafikavdelningen och därför måste upphandla detta.

Belysning innerstaden

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika material och stolpar. Totalt finns det cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu skulle behövas bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Den nya belysningen är en energibesparande åtgärd.

Samtidigt uppger både GEAB och VA-avdelningen att även de har behov av att reinvestera i ledningar och anläggningar i innerstaden. Detta behöver därför samplaneras för att inte riskera att onödiga grävarbeten genomförs. Detta innebär att projektet inte kommer att

kunna påbörjas under 2025 som från början var planerat. Det innebär sannolikt också att felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder kommer att bli mer kostsamma följande tio till 12 år. Både VA och GEAB planerar att genomföra förstudier under 2025. Under 2026 upphandlas projektledarkompetens för att planera detta omfattande projekt. Därefter ska planering av åtgärderna genomföras.

Ett program, med namnet "Sivert", har startats som är ett övergripande och sammanhållande program som syftar till att minimera störningarna i Visby innerstad under projekttiden. Det syftar även till att minimera de kostnader som uppstår i samband med ett omfattande grävarbete genom en samordning av insatserna och delning av kostnaderna. De verksamheter som primärt omfattas är VA, park och trafik samt av GEAB elnät samt eventuellt även delar av GEAB:s fjärrvärmebolag.

Investeringar kan bli aktuellt först tidigast 2027. Park- och trafikavdelningen är dock måna om att projektet påbörjas så snart som det bara är möjligt och äskar därför medel redan från 2026 för att visa på vikten av att projektet påbörjas omgående.

Efter projektstart bedöms belysningsprojektet totalt ta tio år att genomföra och för perioden 2027-2030 äskas om totalt 71 miljoner kronor. För de kapitalkostnader som projektet kommer generera behövs ramtillskott från tidigast 2027 eller mer sannolikt 2028 och framåt om 1-3 miljoner kronor. Efter genomförd investering kommer anläggningen att generera lägre drifts- och underhållskostnader.

Nyinvesteringar stadsmiljö, parker och vägar

Ett flertal större infrastrukturprojekt pågår eller är planerade de kommande åren. Dessa projekt kräver investeringsmedel, likväl som justerad driftsbudget på grund av kommande kapitalkostnader.

Åtgärder Norderstrand och strandpromenaden ☁

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadas återkommande under vinterhalvåret. De ytliga skadorna lagas kontinuerligt. En genomlysning av konstruktionerna har gjorts för att identifiera hur framtida stormar skulle kunna påverka platserna framöver. Genomlysningen konstaterade att omfattande åtgärder behövs, för att säkerställa att platserna fortsatt är säkra och attraktiva för en längre period framöver. En förstudie kommer att genomföras under 2025 när den är klar kommer beslut fattas om genomförande, dock ger tidplanen gällande att det mer sannolikt kommer att bli tal om investeringar under 2027-2028, alltså ett år senare än tidigare plan. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor året efter påbörjad investering och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen. Investeringen kan inte kategoriseras enligt givna investeringskriterier men är nödvändig för allmänhetens säkerhet på platsen.

Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer

Med anledning av höjning av terrorhotnivån, Gotlands strategiska läge och inträdet i NATO finns ett samarbete med polisen gällande säkerhet på offentlig plats. Ett antal platser har tillsammans med polisens nationella terrordskydd identifierats och prioriterats för utökade säkerhetsåtgärder vad avser HVM (hostile vehicle mitigation). Fokus ligger i huvudsak på att minimera skadeutfall på platser med hög koncentration av så kallade mjuka mål. De flesta platser har ett säsongsbetonat skyddsbehov men av kostnadsskäl kan permanenta lösningar vara att föredra. På platserna kommer att antal olika fordonshinder behöva implementeras i form av exempelvis pollare, kraschblock och liknande, såväl fasta som mobila anordningar. I ett första steg är det nödvändigt med inköp av material för

beredskapslager då regionen behöver ett lager med avspärrningsmaterial för planerade och akuta behov av tillfälliga avspärrningar. Detta lager ska nyttjas i ett första steg för att säkra platser i väntan på utredningar och inköp av material för permanenta lösningar. Åtgärderna bedöms innebära investeringar motsvarande totalt 7,5 miljoner under åren 2027-2029, vilket innebär årligen ökande kapitalkostnader från 150 000 kronor från 2028 till 900 000 kronor år 2029. Investeringarna kan inte kategoriseras enligt givna investeringskriterier men är nödvändiga för att säkerställa en trygg offentlig miljö i Visby och är en konsekvens av det förändrade omvärldsläget.

Avfallssortering välbesökta platser

Från och med den 1 januari 2026 ska alla kommuner ansvara för att ge förutsättningar för avfallssortering vid välbesökta platser. Det här innebär att investering behövs i nya sorteringskärl samt ny lösning för insamling och hantering av avfallet, vilket även skulle kunna innebära behov av inköp av nya fordon. Frågan är under utredning, men kommer att innebära investeringsbehov och sannolikt även ett behov av ökade resurser i driftsorganisationen. Kommunerna kommer att ersättas av förpackningsproducenterna för kostnaderna kopplat till sorteringen, men bedömningen är att ersättningen inte kommer att täcka de kostnader som uppstår för kapitalkostnader och övrig drift. Investeringen tillhör investeringskategori 1 och syftar till att uppnå nya lagkrav. Dessa investeringar beräknas kunna täckas av den ordinarie budget för parkinvesteringar.

Åtgärder Gutevägen/Kopparsvik/Skeppsbron

Området kring Gutevägen/Kopparsvik/Skeppsbron är aktuellt för förändringar under de kommande tio åren. Förändringarna samplaneras med Trafikverket som är väghållare för delar av de vägar som projektet avser. Projektet omfattar gång- och cykelväg längs Gutevägen, från Färjeleden till korsningen Kopparsviksvägen, hastighetssäkrat övergångsställe och cykelpassage Färjeleden/Gutevägen, anpassning av ytan utanför Hamnterminalen till "torgyta" samt gång- och cykelväg från Hamnterminalen till Gutevägen. Först ut är det hastighetssäkrat övergångsställe och cykelpassage, vilket kommer att genomföras under 2026. Investeringen är finansierad inom ramen för befintlig trafikinvesteringarbudget (8,5 miljoner) och tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet.

Almedalsscenen

Tekniska nämnden har gett teknikförvaltningen i uppdrag att göra en översyn av Almedalsscenen. Den har många år på nacken och skulle behöva en renovering. Dock har kraven förändrats drastiskt på en offentlig scen sedan den byggdes och flera intressenter har också förväntningar på användning som inte var aktuella när scenen färdigställdes. Kraven härrör främst till tillgänglighet, men också teknik och säkerhet på offentlig plats, med anledning av det förändrade omvärldsläget. Förväntningar på annan typ av användning av scenen ställer dessutom krav på elkapacitet, teknik i form av ljud och ljus samt möjlighet till transporter till platsen. Detta i kontexten av att scenen ligger i en park med känslig terräng och samtidigt mitt i världsarvet. Sammantaget är detta en fråga som kräver noggrann utredning och delaktighet av många intressenter vilket kommer att ta tid. Detta, tillsammans med regionens ekonomiska läge, gör att investeringen kan bli aktuell först i slutet av planperioden och omfattningen av investeringarna är inte klarlagda. Investeringen tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet, eftersom omfattningen av investeringen sannolikt kommer att bli så omfattande att den inte kan klassas som en reinvestering (klass 2).

Stora torget och Södertorg

Tekniska nämnden gav den 17 april förvaltningen i uppdrag att flytta torghandeln från Stora torget till Södertorg samt ge förslag på gestaltning av Stora torget samt Södertorg, där allmänhetens tillgång till torget särskilt ska beaktas för Stora torget. Detta uppdrag kommer att ges till nya stadsträdgårdsmästaren. I uppdraget krävs särskilda hänsyn både med tanke på näringsidkare i anslutning till platsen men också främst med tanke på torgets särart och vikt för världsarvet, vilket kommer att kräva betydande utredningar. När förslaget är klart kommer det att innebära investeringar. Något som kommer att bli aktuellt först i slutet av planperioden. Omfattningen av dessa investeringar är inte klarlagt. Investeringen tillhör investeringskategori 6 och bidrar till att öka Gotlands attraktivitet.

Investeringsmedel för iordningställande av allmänna anläggningar kopplat till ej fullgjorda exploateringsavtal

Alla allmänna platser ska ha en huvudman som är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, däribland utbyggnad och skötsel av gator. Huvudregeln i plan- och bygglagen, PBL, anger att kommunen är huvudman för de allmänna platserna i en detaljplan. Om det finns särskilda skäl för att kommunen inte ska vara huvudman (även kallat enskilt huvudmannaskap) kan kommunen bestämma detta i detaljplanen. För genomförandet av en detaljplan där en exploatör är inblandad ska Region Gotland teckna exploaterings- eller markgenomförandeavtal med exploatören. Avtalen syftar bland annat till att reglera parternas rättigheter och skyldigheter samt hur kostnaden för iordningställandet av allmän plats ska fördelas. Om exploatören ska bekosta delar av iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap ska Region Gotland ändå svara för utförandet. Detta säkerställer att de allmänna anläggningar som ska förvaltas av huvudmannen Region Gotland håller den standard som regionen kräver.

Region Gotland har i vissa äldre exploateringsavtal ålagt exploatören med ansvaret för iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Detta har medfört att de anläggningar som har byggts ut har gjorts så till en undermålig standard vilket medfört att regionen, så som huvudman, inte fullgjort sin lagstadgade skyldighet avseende iordningställande och förvaltning. Det finns aktuella fall på Gotland som är under utredning av mark- och exploateringsavdelningen vid samhällsbyggnadsförvaltningen, vilka kan komma att föranleda behov av investeringsmedel till park- och trafikavdelningen för iordningställande av de allmänna anläggningar som exploatören inte byggt ut på ett fullgott sätt. Risker identifierades till mål och budget 2025-2027 och om behovet av investeringsmedel uppstår under perioden 2025-2028 föreslås att detta äskas separat genom tilläggsanslag. Därefter kommer kapitalkostnader samt ökade kostnader för drift och underhåll av anläggningarna vilka behöver kompenseras med motsvarande ramtillskott.

Tabell 10: Förslag investeringar stadsmiljö, gator och vägar (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Belägningsprogram	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Enskilda vägar	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Reinvesteringar trafik	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Parkinvesteringar 	8 000	5 000	10 000	10 000	10 000
Summa reinvestering stadsmiljö, gator & vägar	28 000	25 000	30 000	30 000	30 000
Fastställd budget/plan	30 000	30 000	30 000	30 000	-
Belysning Visby innerstad 	7 000	7 000	14 000	14 000	14 000
Fastställd budget/plan	8 000	16 000	16 000	16 000	16 000

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet 	11 200	11 200			
Fastställd budget/plan		11 200			
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer		2 500	2 500	2 500	2 500
Fastställd budget/plan		2 500			
Summa nyinvestering stadsmiljö, gator & vägar	26 200	20 700	16 500	16 500	16 500
TOTALT investeringar stadsmiljö, gator & vägar	46 200	45 700	46 500	46 500	46 500

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar i gator/vägar/park etc.

Budget för infrastrukturinvesteringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för teknikförvaltningen att ha kännedom om investeringarna eftersom ansvaret för tillgångarna överlämnas till förvaltningen när exploateringsprojektet är genomfört. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 224 miljoner kronor.

Eventuella äskanden av ramtillskott för tillkommande drift- och kapitalkostnader till följd av ny infrastruktur i exploateringsområden redovisas under avsnitt 3.3. Föreslagen investeringsbudget för infrastrukturinvesteringar i gator, vägar, parker med mera redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 11: Investeringar gator/vägar/parker enligt exploateringsplan och budget 2026-2030 (tkr)

Exploateringsområde	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Visborg	8 000	58 000	42 000	23 000	43 000
Gråbo	15 300	4 500			
Torslunden	10 600	20 000			
TOTALT gator/vägar/ park, exploatering	33 900	82 500	42 000	23 000	43 000

4.1.3 Investeringar i fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd består av cirka 170 fastigheter med cirka 500 byggnader vilka i huvudsak är byggda under 50- till 70-talen. Det totala investeringsbehovet inom fastighetsförvaltningen uppgår till **743** miljoner kronor under planperioden.

Investeringsutgifter Fastighetsägaransvar och planerat underhåll

Rollen som fastighetsägare medför ansvar för att fastigheterna uppfyller myndighets- och lagkrav. Ett årligt investeringsanslag behövs för att säkerställa att regionens fastighetsbestånd förvaltas i enlighet med ställda krav. Investeringsanslaget omfattar även investeringar för planerat underhåll. Planerat underhåll utförs med periodicitet längre än ett år och syftar till att återställa en byggdels funktion. Åtgärderna avser såväl inre- som yttre underhåll. Under planperioden finns behov av ett flertal större underhållsåtgärder i form av bland annat takomläggning och renoveringar av fasader där även tekniska system behöver ersättas. Ökade krav avseende driftsäkerhet innebär att tekniska system måste bytas ut då nuvarande lösningar har uppnått eller börjar uppnå slutet av sin tekniska livslängd. Vissa av underhållsåtgärderna innebär att verksamheter tillfälligtvis måste evakueras till andra

lokaler. Exempel på åtgärder som måste genomföras är utbyte av ett antal låg- och högspännings ställverk, renoveringar av fasader, fönster och tak, utbyte av avloppsstammar, dräneringar av husgrunder samt utbyte av brandlarm, passersystem, hissar, pellets pannor, värmeanläggningar och kylanläggningar med mera. Investeringarna tillhör prioriteringskategori 2 och bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.

De senaste årens prisökningar för byggnadsarbeten samt teknikutvecklingen har lett till att behoven är högre för att upprätthålla en godtagbar underhållsnivå av fastighetsbeståndet. Investeringsramen föreslås därför öka successivt under planperioden från 75 mkr år 2026, 90 mkr år 2027, 100 mkr år 2028 och 2029 och 110 mkr år 2030. Det totala investeringsbehovet under planperioden beräknas till 475 miljoner kronor.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investeringarna innebär inget ökat behov av personal men kommer kräva ökad kompetens hos avdelningens befintliga personal.

Utbyte av befintlig ventilation

Det finns idag lagkrav i Plan- och bygglagen som reglerar hur lokalers ventilationssystem ska utformas för att uppfylla ett tillfredställande inomhusklimat. Ventilationsanläggningar kontrolleras regelbundet i enlighet med bestämmelserna för obligatorisk ventilationskontroll. Det finns ett ökat behov av att verksamhetsanpassa och förändra lokalerna vilket ofta innebär att ventilationen behöver anpassas för de nya förutsättningarna. Det handlar ofta om att byta ut kanalisation och fläktar med tillhörande styr- och reglerutrustning. De åtgärder som utförs medför generellt att energi- och miljöbesparingar görs vilket bidrar till måluppfyllelse gentemot regionens mål för ekologisk hållbarhet. För perioden 2026-2030 bedöms ett årligt behov om 15 miljoner kronor för utbyte av ventilation. Det totala investeringsbehovet under planperioden beräknas till 75 miljoner kronor. Investeringarna tillhör kategori 1 och syftar till att möta ökade krav enligt plan- och bygglagen.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter.

Uppförande av solceller på befintliga fastigheter

Regionfullmäktige har antagit ”Riktlinjer för Region Gotlands utbyggnad av solceller” vilka kommer vara styrande för installation av solceller vid underhållsprojekt av tak. För perioden 2026-2030 bedöms behov av en årlig pott om **2** miljoner kronor för införande av solceller på befintliga byggnader vilket innebär totalt investeringsbehov om **10** miljoner kronor under perioden. Ökade kapitalkostnader för investeringar i solceller på befintliga byggnader finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investering i solceller tillhör prioriteringskategori 3 då den bidrar till att nå satta hållbarhetsmål.

Investeringsmedel för klimatanpassning och ökad robusthet

Fastighetsförvaltningsavdelningen ser ett investeringsbehov med anledning av klimatförändringar. Åtgärder som behöver vidtas för att skydda och minska påverkan av klimatförändringar behöver identifieras för Region Gotlands bebyggda fastigheter. Det gäller åtgärder för skyfall och översvämningar men även åtgärder för att minska påverkan av varmare klimat. En konsekvens av klimatförändringar och högre ställda krav på inomhusklimatet och för att klara krav på inomhustemperaturer behöver ventilationen anpassas och utökas med någon form av kyla/solavskärmning. Främst avses lokaler för särskilt boende, vårdcentraler och sjukhuset. Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge ställer

ökade krav på kontinuitetshandling och robusthet för våra fastigheter, vilka krav som gäller behöver fortsatt identifieras och åtgärdas. Investeringsbehovet för perioden 2026-2030 bedöms, med reservation för att utredningar fortsatt ska göras, uppgå till totalt 25 miljoner kronor.

Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom generella påslag på internhyran för regionens verksamheter. Investeringarna tillhör kategori 3 då de bidrar till klimatomställning och höjd krisberedskap.

Reservkraft och ställverk Korpen 5

På fastigheten Korpen 5 bedrivs verksamheter som vårdcentraler, tandvård, m.m. Verksamheterna är beroende av fungerande och säker leverans av el-kraft. För att säkerställa behovet av el-kraft vid bortfall så finns det reservkraft som skall starta upp och leverera el-kraft. Reservkraftaggregatet och ställverk är ifrån 1983, det år när man byggde hus 01, det innebär att utrustningen är mer än 40 år gammalt och har passerat sin tekniska livslängd. Det finns idag ingen tillgång på reservdelar för reservkraftaggregatet och ställverken och behöver därför bytas ut. Ett ställverk för elkraft fyller många funktioner för att en verksamhet ska kunna vara driftsäker. Den huvudsakliga uppgiften för ett ställverk är att, på ett säkert sätt, dirigera den ingående kraften till olika utgående ledningar

Fastighetsförvaltningsavdelningen har enligt tidigare fastställd budget 19 miljoner kronor för genomförande av projektet att byta ut reservkraften och ställverk på fastigheten Korpen 5 för år 2024 och enligt plan 31 miljoner kronor för år 2025. På grund av personell resursbrist har projektet skjutits fram ett år och påbörjas 2025. Detta innebär att de 31 miljoner kronor ska tilldelas 2026. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyte av lysrör och armaturer till LED

Ett led i att få bort skadliga ämnen, exempelvis kvicksilver, har resulterat i en ny lag inom EU som innebär att vissa lysrör inte kommer att få produceras efter augusti 2023. Utfasningen berör inte bara traditionella lysrör utan även kompaktlysror, typ lysrörslampor (lågenergilampor). Fastighetsförvaltningsavdelningen har kontinuerligt bytt ut lysrör till LED-belysning i underhållsprojekt men nu behöver takten ökas för att kunna ha fungerande belysning i lokalerna. Att byta till LED innebär en energibesparing mellan 30 till 70 procent. I samband med byten kan man planera för styrning som sparar än mer energi, samtidigt som kostnaden för service och underhåll minskar.

Investeringsbehovet för perioden 2026-2030 bedöms uppgå 85 miljoner kronor för utbyte av lysrör till LED i befintliga byggnader. Investeringen tillhör kategori 1 och syftar till att möta lag- och myndighetskrav.

Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Investeringar för utveckling av fastigheter

Hyresgäster i regionens fastigheter har ofta önskemål om att utveckla de fastigheter där verksamheten bedrivs. Exempel på föreslagna åtgärder är nya eller fler parkeringsplatser, asfalterade ytor, cykelgarage/cykelställ, sopbodar/förråd och infrastruktur för laddning av elfordon. För perioden 2026-2030 bedöms ett årligt behov på 0,5 miljoner kronor för införande på befintliga byggnader. Totalt investeringsbehov under perioden bedöms till 2,5 miljoner kronor. Eftersom sådana investeringar har karaktären av verksamhetsanpassning

så bör investeringen finansieras med respektive objekts internhyra. Investeringarna tillhör kategori 4 eftersom de möter behov på längre sikt.

Reservvatten Visby lasarett

Reservvattentäkt till sjukhuset Sjukhuset står idag utan en fungerande reservvattentäkt som kan leverera godkänt dricksvatten. Den befintliga reserven uppfyller inte kraven, då vattnet innehåller ämnet bor och därmed inte är lämpligt för konsumtion. Vid ett avbrott i det kommunala vatten nätet tvingas sjukhuset istället att förlita sig på transporter av vatten i mobila tankar via lastbilar, vilket är en kortsiktig och resurskrävande lösning. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i vägledningen "Den robusta sjukhusbyggnaden" betonat vikten av att alla sjukhus har tillgång till en reservvattentäkt. Detta är avgörande för att säkerställa tillgången till godkänt dricksvatten vid en eventuell krissituation där den ordinarie vattenförsörjningen inte fungerar. För både verksamheten och patienternas säkerhet är tillgången på vatten helt avgörande.

För att möta dessa behov krävs en ny investering som inkluderar anläggningsarbete, avancerad utrustning och uppförandet av en ny byggnad för ändamålet. Planen är att år 2028 påbörja för att slutföra det 2029. Investeringsbehovet är 15 miljoner kronor för år 2028 och 15 miljoner kronor för år 2029. Totalt investeringsbehov under perioden bedöms till ca 30 miljoner kronor. För att få en mer exakt budget krävs dock en förstudie och detaljerad projektering.

Att säkra sjukhusets vattenförsörjning i alla lägen är en investering i både trygghet och långsiktig hållbarhet. En modern och pålitlig reservvattentäkt skulle eliminera beroendet av akuta lösningar och stärka sjukhusets förmåga att hantera krissituationer effektivt. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Förrådet 3, tillbyggnad hus 01, kontor till avfallsverksamheten

På Fastigheten Förrådet 3, teknikförvaltningens kontor på Skarphäll, sitter delar av avfallsavdelningen i en fristående modulbyggnad(paviljong) som innehåller nio kontorsrum. Verksamheten upplever stora problem gällande inomhusklimat och ventilation både under vinter- och sommartid, akustik och lukt från toaletterna. Personalen upplever att de är avskurna från resten av verksamheterna på området i och med att byggnaden saknar inomhuskoppling till övriga byggnader. Byggnaden är i undermåligt skick och behöver ersättas av en nybyggnad som är ansluten till huvudbyggnaden. För år 2026 äskas 10 miljoner kronor till att göra en tillbyggnad på hus 01 med ca 250 m² för avfallsavdelningens behov. Behovsanalys är gjord som visar att avfallsavdelningen har behov av sex en-personerskontor. 1-2 personers kontor och ett kontorslandskap för 5-8 personer. Till detta kommer mötesrum, toaletter och personalrum. Investeringen är en reinvestering och tillhör prioriteringskategori 2.

Tabell 12: Förslag investeringar i fastigheter (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Utbyte av ventilation 	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Fastställd budget/plan	15 000	15 000	15 000	15 000	-
Fastighetsägaransvar	75 000	90 000	100 000	100 000	110 000
Fastställd budget/plan	75 000	100 000	100 000	100 000	-
Uppförande av solceller 	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Fastställd budget/plan	5 000	5 000	5 000	5 000	-
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Fastställd budget/plan		500	500	500	-
Utbyte av lysrör och armaturer till LED 	10 000	20 000	20 000	20 000	15 000
Fastställd budget/plan	10 000	20 000	20 000	20 000	-
Reservkraft och ställverk Korpen 	31 000				
Fastställd budget/plan	31 000				
Åtgärder klimatanpassning/robusthet 	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan		5 000	5 000	5 000	
Reservvatten Visby lasarett			15 000	15 000	
Förrådet 3, tillbyggnad kontor	10 000		0	0	
TOTALT fastighetsförvaltning	148 500	132 500	157 500	157 500	147 500

4.1.4 Investeringar i hamnar

De kapitalkostnader som blir resultatet av de investeringar som genomförs inom ramen för den skattefinansierade hamnverksamheten finansieras via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna samt genom ett positivt driftresultat.

Rensmuddring Klintehamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra rensmuddring av främst vändzonen för lastfartyg samt farleden till och längs med kajerna vid Karlsöpiren. Vid egenkontroll av vattendjupet kan det konstateras att det finns en betydande sandvandring i området. För 2026 äskas om 3 miljoner kronor samt 2030 om 5 miljoner för ändamålet. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Logistiktor Klintehamn

Klintehamns hamn har utvecklats och är Region Gotlands största godshamn främst för de gröna näringarna med jordbruks- och skogsprodukter. Det krävs ett kontinuerligt iordningställande av mer och bättre logistiktor för att möta kundernas behov. Det kommer även krävas att logistikflöden ses över i sin helhet och effektiviseras inom hamnområdet. Åtgärderna innebär en investering om 5 miljoner kronor under planperioden fördelat på 2026, 2027 samt 2030. Investeringen syftar till att möta volymökning i hamnverksamheten och tillhör prioriteringskategori 3.

Hantering av dagvatten logistiktor Klintehamn

Klintehamns hamn med sina logistikområden behöver en funktionell, robust och klimat-anpassad dagvattenhantering som lever upp till regionens dagvattenstrategi. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor. Tillsynsmyndigheten har förelagt hamnen att senast 2027 06-01 inkomma med rapport om vilken teknisk lösning som uppfyller riktvärdena samt fungerar praktiskt för hamnen. Under planperioden äskas om totalt 8 miljoner kronor jämt fördelat 2026-2029. Investeringen är ett myndighetskrav och tillhör prioriteringskategori 1.

Rensmuddring övriga hamnar

Erfarenheter utifrån tidigare utförda egenkontroller av hamnarnas vattendjup visar på att rensmuddring är nödvändigt i flertalet av våra hamnar över tid för att upprätthålla av

myndigheterna fastställt djup. 3 miljoner kronor behövs för rensmuddring av övriga hamnar under 2030. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Utveckling Visby Gästhamn

Investering- och reinvestering om totalt 4 miljoner kronor äskas för utveckling av Visby gästhamn. Främst behöver flytbryggorna ersättas med nya. Det behövs även fler flytbryggor för att möta kundernas behov när båtarna blir allt större. Flytbryggorna ska även utrustas för att vara vågbrytande. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Förbättringsåtgärder övriga hamnar

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar i övriga hamnar. 15 miljoner kronor äskas för planperioden, fördelat med 3 miljoner per år. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Tabell 13: Förslag investeringar i hamnar (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Rensmuddring Klintehamn	3 000				5 000
Logistiktor Klintehamn	2 000	1 000			2 000
Dagvattenhantering logistiktor Klintehamn ☁	2 000	2 000	2 000	2 000	
Rensmuddring övriga hamnar					3 000
Utveckling Visby gästhamn	2 000	2 000			
Förbättringsåtgärder övriga hamnar	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
TOTALT hamnverksamhet	12 000	8 000	5 000	5 000	13 000
Fastställd budget/plan	13 000	10 000	5 000	5 000	-

4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

4.2.1 Investeringar VA

Det totala investeringsbehovet inom VA uppgår till 1 268 miljoner kronor under planperioden. Därutöver kommer VA-investeringar inom exploateringsverksamheten 228,3 miljoner kronor.

Investeringsprojekt VA 2025

Behovet av VA-investeringar är stort idag och framöver. I dagsläget pågår investeringsprojekt med budgeterade investeringsutgifter om totalt 200 miljoner kr. Flera projekt löper över flera år. Projektavdelningen leder de flesta av VA-verksamhetens projekt. Tidigare har praxis varit att föra över hela projektbudgeten till projektavdelningen inför projektstart vilket har lett till stora budgetöverföringar mellan åren (kompletteringsbudget) under projektens löptid. Strävan är nu att ändra arbetssätt och istället tilldela årliga belopp under projektets löptid vilket förväntas leda till en mindre kompletteringsbudget. För att möjliggöra en mer heltäckande bild av VA-verksamhetens investeringsverksamhet redovisas här de investeringar som finns budgeterade för 2025. Planerade investeringar för planperioden inklusive lokalinvesteringar redovisas därefter.

Reinvestering i befintliga VA-verk

Grundbudgeten för 2025 uppgår till 7,0 miljoner kronor och kompletteringsbudget 2,5 miljoner kronor. Dessa medel omdisponeras till intag vattenverk och intag avloppsreningsverk samt ombyggnad av pumpstation för att färdigställa sträckningen Klintehamn - Tofta. Därutöver pågår arbete att förnya avloppsdammar i Stånga och tillfälliga omklädningsrum Visby avloppsreningsverk för att ge förutsättningar till flera kön på arbetsplatsen och att hela personalen kan utgå från ett ställe. När utredningar är klara behövs vattenverket nord/väst Gotland förbättras med en annan process efter sommarens försämrade/förändrad råvatten. Slutningen behövs medel för att förbättra skyddet av flera anläggningar på grund av det försämrade säkerhetsläget. Flertal av dessa investeringar görs för att uppnå en driftsäker och robust produktion men innebär ingen kapacitetshöjning.

Ombyggnad vattenverk, avloppsreningsverk och förnyelse VA-ledningsnät

Grundbudget för 2025 plus omdisponerade medel kommer att förbrukas under året.

Digitalisering

Grundbudget 2025 är 4 miljoner kronor och kompletteringsbudget om 4,3 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning.

Fårösund avloppsreningsverk

2025 finns kompletteringsbudget som uppgår till 1,4 miljoner kr. Projektet beräknas kosta 65 miljoner kronor totalt. Investeringsmedel om 30 miljoner kronor 2026 äskas. Tillstånd för utökad kapacitet finns och ett krav är utbyggnad av det biologiska reningssteget. Reningsmetoden är komplex så både projekteringstid, byggtid och budget har ökat. Planerad färdigställande är kvartal 2 2028.

Färdigställande bräckvattenverket södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar för att nå den produktion som planerats. Investering behövs för slutlig injustering/driftoptimeringar. Grundbudget 2025 uppgår till 10 miljoner kronor.

Ombyggnad Visby avloppsreningsverk

Projektering av ställverk, reservkraft samt personalutrymmen i befintligt verk visade på en lösning vars kalkylerade kostnad blev högre än vad som kan anses acceptabelt. Omtag av projekteringen har gjorts där ställverk och reservkraft inryms i befintligt byggnad. Personalutrymmen läggs i en paviljonglösning för att kringgå en omfattande renovering. Det är för tillfället två olika projekt som tillsammans har grundbudget för 2025 om 5 miljoner kronor samt kompletteringsbudget om 5 miljoner kronor.

Visby dricksvattenförsörjning

Satsningen innebär flera stora investeringar och kommer att pågå i många år. Budget 2025 uppgår till 50 miljoner kronor och kompletteringsbudget uppgår till 10,2 miljoner kronor.

Ledningsutbyggnad ospecificerat/serviser

Grundbudget 2025 uppgår till 5 miljoner kr och kompletteringsbudget 0,2 miljoner kr. Prognosen är att använda 5,2 miljoner kr under 2025, men utbyggnad till nya detaljplaner och tidigare upprättade exploateringsavtal är svåra att förutse, då utbyggnad sker utifrån när exploatören ansöker om VA-anslutning.

VA-utbyggnad enligt utbyggnadsplan (befintlig bebyggelse)

Nytt verksamhetsområde planeras och projekteras vid Ardre Vitvär (Ljugarn) och utbyggnaden planeras under 2025-2026 i enlighet med VA-utbyggnadsplanen. 5 miljoner kr är avsatt för detta projekt under 2025 som kommer att pågå in under våren 2026.

Bunge och Ardre verksamhetsområde

Ingen ny grundbudget för dessa verksamhetsområden 2025 utan endast kompletteringsbudget på respektive 1,3 och 5 miljoner kronor.

Ledning Sanda – Västergarn

Ingen ny budget för 2025, men kompletteringsbudget om 3,8 miljoner kronor. Driftsättning av ledning för dricksvatten är klar, men spillvatten kvarstår. Projektet är beroende av sträckningen Västergarn - Tofta innan det kan avslutas.

Ledning Västergarn – Tofta

Grundbudget för 2025 uppgår till 33,0 miljoner kronor och kompletteringsbudget - 19,9 miljoner kronor. Ledningen färdigbyggd och slutbesiktning planeras under kvartal 1 2025 och driftsätts tillsammans med sträckningen Sanda - Västergarn.

Ledning P5- Klintehamn ARV

När ledningsnät till Tofta är färdigutbyggt så krävs kapacitetshöjande åtgärder på ledningsnätet genom Klintehamn. I samband med detta har även dagvattennät byggts ut för att minska mängden tillskottsvatten. Projektet har en budget på totalt 27,5 miljoner kronor och 10 miljoner kronor är avsatta under 2025 plus kompletteringsbudget om 9,1 miljoner kronor.

Ledning Alva – Stånga

Budget 2025 är 20 miljoner kronor och kompletteringsbudgeten uppgår till 0,6 miljoner kronor. Medel avsatt 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kr. Projektet planeras att vara färdigutbyggt under våren 2026.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

2025 års budget uppgår till 1,5 miljoner kronor och kompletteringsbudgeten uppgår till 0,5 miljoner kronor. Projektering pågår för lösning av dagvattendammar i Torslunden i Visby i samband med byggande av nya bostäder. Genomförande sker i samverkan med exploateringsprojektet för Torslunden.

DV Palissaderna, dammar

Kompletteringsbudget finns om 0,7 miljoner kronor. Utredningar pågår för lösning av fördröjning före vattenfallet i Visby hamn. Projektet genomförs under 2025 och 2026.

Uppgradering råvattenkontroll för Visbys vattentäcker

Uppgradera erforderlig hårdvara i grundvattentäckerna för att kunna styra uttag från respektive vattentäkt kopplat till drifttid, kvalitet och kvantitet.

Vattenskydd VA-plan

Grundbudget finns om 2 miljoner kronor. Arbete pågår i bland annat Akeback, Tofta, Stånga och Kappelshamn.

Fordon och maskiner VA

Grundbudget finns om 2,5 miljoner och kompletteringsbudget om 2,7 miljoner kronor. Upphandling för ny filmbil pågår.

Tabell 14: Investeringsbudget och prognos VA 2025 (tkr)

	Grundbudget 2025	Kompletterings- budget 2025	Total budget 2025	Prognos 2025
Reinvestering i befintlig anläggning				
Reinvestering i VA-verk	7 000	2 540	9 540	9 540
Förnyelse vattenverk	4 000	664	4 664	4 664
Förnyelse avloppsreningsverk	3 000	5 652	8 652	8 652
Förnyelse VA-ledningsnät	33 000	5 398	38 398	38 398
Fårösund avloppsreningsverk		1 433	1 433	1 433
Färdigställande bräckvattenverket södra Gotland	15 000		15 000	10 000
Ombyggnad lokal Visby södra vattenverk		678	678	678
Lokalanpassning Visby avloppsreningsverk	5 000	4 994	9 994	9 994
Visby vattenförsörjning	50 000	10 210	60 210	40 000
Nyinvesteringar ledningar				
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	182	5 182	5 182
VA-utbyggnad enl. VA-plan	5 000		5 000	5 000
Bunge verksamhetsområde		1 288	1 288	1 288
Vitvär Ardre verksamhetsområde		4 998	4 998	4 998
Ledningsutbyggnad norra linan (Martebo-Stenkyrka)		684	684	684
Ledning Sanda-Västergarn		3 760	3 760	3 760
Ledning Västergarn-Tofta	33 000	-19 937	13 063	13 063
Ledning från P5 till Klintehamns avloppsreningsverk	10 000	9 076	19 076	19 076
Ledning Alva-Stånga	20 000	567	20 567	10 567
Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning	1 500	540	2 040	2 040
Dagvattendammar Palissaderna		685	685	685
Övriga investeringar				
Tillfälliga vattenverket		245	245	245
Uppgr råvattenkontroll Visby södra vattenverk		2 955	2 955	2 955
Klintehamn avloppsreningsverk nytt intag till ledning fr norr		861	861	861
Tofta vattenverk anslutning från söder		1 079	1 079	1 079
Vattenskydd VA-plan	2 000	26	2 026	2 026
Testbädd Storsudret		897	897	
Maskiner och fordon VA	2 500	2 701	5 201	5 201
Digitalisering	4 000	4 329	8 329	4 000
Summa	200 000	46 504	246 504	206 068

4.2.1.2 Investeringsprojekt VA 2025-2030

Reinvestering VA-anläggningar

De gotländska kommunala vatten- och avloppsanläggningarna börjar till stora delar nå slutet av sin tekniska livslängd och tidigare besparingar på underhållssidan har resulterat i större investeringsbehov. Både vatten- och avloppsverk behöver moderniseras, men framförallt är ledningsnäten i behov av förnyelse. Därtill behöver både vatten- och avloppsverk uppdateras till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika anpassningar. Alla reinvesteringar påverkar nivå på VA-taxan. Reinvesteringar tillhör främst kategori 2 då de syftar till att bibehålla funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång.

Förnyelse VA-ledningsnät

Syftet med anslaget är att kunna åtgärda läckande vatten- och avloppsledningsnät genom ett fortlöpande arbete med att ersätta uttjänta ledningar med nya. Region Gotland behöver förnya mellan 0,6-0,7 procent av ledningsnätet årligen för att uppnå en hållbar förnyelsetakt. Vi har även ett stort behov av att bygga ut dagvattenledningsnät i samband med förnyelse av drick och spillvattenledningsnätet, för att minska mängden tillskottsvatten i våra pumpstationer och reningsverk. Investeringen avser reinvestering och tillhör således kategori 2.

Omräknat först till ledningssträcka och sen till pengar, behövs 35-40 miljoner kr årligen. Totalt tas 205 miljoner kr upp för planperioden.

Det pågår dialog att starta upp ett samverkansprojekt mellan GEAB, park- och trafikavdelningen och VA-avdelningen angående förnyelse av el, gatubelysning och VA i Visbys innerstad. Projekt kommer troligen pågå minst 10 år, och kommer kräva resurser både i form av personal och pengar. Uppskattningsvis blir det en investeringsutgift om cirka 30-35 miljoner kronor årligen. Något sådant äskande finns inte med i årets mål- och budgetskrivelse då ytterligare planering och beräkning behövs. Siffror kommer att presenteras i nästa mål och budgetskrivelse där det också ska framgå vilka projekt som ska prioriteras bort till förmån för ledningsförnyelsen i Visby innerstad.

Reinvesteringsprojekt i befintliga VA-verk

Enligt VA-planen behövs årligen 50 miljoner kronor till reinvestering i VA-verk för att uppfylla nya lagkrav och inte fortsätta att öka underhållsskulden. Nyinvesteringar och exploateringar ianspråktar stor del av tillgängliga resurser avseende såväl personal som investeringsmedel. Utrymmet för reinvesteringar varierar beroende på hur övriga investeringar planeras. Under planperioden 2026-2030 upptas endast 75 miljoner kr totalt, mot behovet av 250 miljoner kr. Investeringen avser i huvudsak reinvestering och tillhör således kategori 2.

Förnyelse av vattenverk

Syftet med anslaget är löpande förnyelse av vattenverk. Totalt 16 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Förnyelse av avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är löpande förnyelse av anläggningstillgången i avloppsreningsverk. Totalt 16 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Digitalisering VA

Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning. Denna process är beräknad att pågå till och med 2028 och totalt äskas om 12 miljoner kronor under perioden. I denna process ingår även utökningar av kommunikation och styrningen i VA-verk för att skapa robust och effektiv drift av VA-verk. Investeringen bedöms tillhöra kategori 3 då den till del förstärker VA-verksamhetens krisberedskap.

Fårösund avloppsreningsverk

2018 byggdes ett nytt kemiskt reningssteg och det planerades att göra en ombyggnad för det biologiska reningssteget när nytt tillstånd vann laga kraft. Tillståndet villkorar avancerad teknik. Nu behöver det biologiska reningssteget byggas ut för att klara den höjda kapaciteten. För att klara krav enligt tillstånd behövs det en komplex reningsmetod. Det befintliga reningsverket ligger i havsnära läge, så nära att det kan översvämmas, därav behöver även byggnad flyttas för att framtidssäkra verket. Komplexiteten innebär längre projekteringstid, byggtid samt högre kostnader. Ny prognos för planperioden 2025-2029 är 65 miljoner kronor, mot tidigare kalkyl på 11 miljoner kronor. Investeringen tillhör kategori 1 då den möter myndighetskrav.

Driftoptimering bräckvattenverket på södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar för att nå den produktion som planerats. Budget om 60 miljoner kronor behövs för slutlig injustering/driftoptimeringar. Investeringen tillhör kategori 2 då den syftar till att verket ska ha den funktion och kapacitet som planerats.

Visby framtida avloppshantering och reinvestering av Visby avloppsreningsverk

För att säkerställa hantering av spillvatten och tillräcklig kapacitet krävs reinvestering i Visby avloppsreningsverk och slamhantering. För att säkra en effektiv lösning tillsätts initialt en utredningsgrupp. Investeringsbehovet under planperioden uppskattas till 120 miljoner kr. Investeringen tillhör kategori 2.

Nyinvestering VA-anläggningar

Ledningsutbyte ospecificerat

Syftet med anslaget är att möjliggöra förtätning av VA-nätet. Under planperioden äskas om totalt 25 miljoner kr. Investeringen möter krav på ökad volym och tillhör kategori 3.

Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt utbyggnadsplan)

Syftet med anslaget är bygga ut verksamhetsområden inom befintlig bebyggelse enligt VA-utbyggnadsplanen. För planperioden tas 25 miljoner kr upp. Investeringen är behovsstyrd och möter ökad efterfrågan och tillhör således kategori 3.

Ledning Alva – Stånga

Projektet är påbörjat och upprättande av markavtal pågår. Upphandling ska göras under våren 2025 och genomförande beräknas till 2027. Total budget är 42,3 miljoner kronor. Investeringsmedel äskas för 2025 och 2026-2027 med 10 plus 30 miljoner kronor. Investeringen är behovsstyrd och möter ökad efterfrågan och tillhör således kategori 3.

Ledning Slite - Hideviken och utbyggnad Hideviken

Syftet är att säkra medel till överföringsledning mellan Othem och Valleviken för att bygga ut verksamhetsområde till Hideviken i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen (§6 LAV). I första etapp byggs endast ut till Hideviken. För planperioden 2026-2030 tas totalt 50 miljoner kronor upp. Färdigställande beräknas bli under 2027-2029. Investeringen möter lagkrav och tillhör kategori 1.

Råvattenledning och pumpstation Ava/Fårö

Syftet med anslaget är att bygga råvattenledning från Ava grundvattentäkt till nytt vattenverk. För perioden 2029-2030 tas 10 miljoner kronor upp. Investeringen tillhör kategori 3 då den möter ökade behov på Fårö.

Ledning i norra Visbys ledningsnät

Syftet med investeringen är att öka flödet i norra Visbys spillvattennät så att exploatering kan möjliggöras i norra Visby och Väske. En förstudie planeras att utföras under 2025. För planperioden 2026-2028 tas 45 miljoner kronor upp. Investeringen möter behov på längre sikt och tillhör kategori 4.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning ☁

Syftet med anslaget är att göra fördröjningslösningar för dagvatten i befintligt bebyggelse och klimatanpassningar av VA-anläggningar. Under planperioden tas investeringsanslag om 12,5 miljoner kronor upp. Investeringen avser åtgärd kopplat till klimatomställningen och tillhör kategori 3.

Fårö vattenverk

Syftet med anslaget är att bygga ett permanent vattenverk på Fårö som ska rena vatten från två råvattentäkter. Verket ska förse norra Fårö med dricksvatten till samlad bebyggelse som har ett behov med hänsyn till människors hälsa och miljö. För planperioden 2030 tas 50 miljoner kronor upp. Tillstånd och utredning pågår för de två råvattentäkterna. Investeringen tillhör kategori 3 då den möter ökade behov på Fårö.

Vattenskydd VA-plan

Investeringsmedel äskas för planperioden om totalt 6 miljoner kronor. Syftet med investeringen är att ta ett samlat grepp kring hur Region Gotland ska arbeta för att säkerställa skyddet för sina allmänna vattentäkter, både kvantitativt och kvalitativt. Flertal vattentäkter saknar rådighet, tillstånd och/eller vattenskyddsområde. Vattenskydd är lagstadgat och investeringen tillhör således kategori 1.

Fordons- och maskinanskaffning VA 🌱

Syftet med anslaget är att kunna göra reinvesteringar enligt maskinanskaffningsplan. Teknikförvaltningen köper in de fordon som bäst svarar mot verksamheternas behov. Fordonsanskaffningarna ska också leda mot klimatmålen, och teknikförvaltningens fordon ska tankas med antingen biogas eller HVO100 i enlighet med drivmedelspolicyn.

För planperioden tas investeringslag om 20 miljoner kronor upp. Investeringen avser reinvesteringar och tillhör kategori 2.

Visby framtida vattenförsörjning och reinvestering i Visby och Tingstäde vattenverk

Försörjningen av det allmänna dricksvatten på Gotland är en komplicerad process där många delar måste samverka för att allt ska fungera. För att kunna säkerställa dricksvattentillgången i Visby inför kommande utbyggnader måste vattenfrågan snarast lösas. Det behövs reinvestering i Visbys södra vattenverk och reservoar. Reningen av

råvattnet behöver förbättras för såväl Visby söder som norr samt reinvestering alternativt nybyggnation av vattenverk i Tingstäde. Vidare behövs förnyelse av råvattenledning från grundvattentäkt till Visbys södra vattenverk och slutligen också ett nytt verk med ny råvattenkälla. Det behövs även nyutbyggnad av vattenledning från Västerhejde till Visby södra vattenverk för att kunna transportera mer dricksvatten söderifrån till Visby och säkra redundansen i Visby framtida vattenförsörjning. För 2026 tas 50 miljoner kronor upp och för 2027 75 miljoner kronor. Under planperioden 2028-2030 tas investeringsanslag om totalt 225 miljoner kronor upp. När lösning finns för ett eller två nya vattenverk, behövs investeringsanslag i storleken som bräckvattenverket på södra Gotland och färdigställande beräknas bli under perioden 2028 till 2031. Om ovan beskrivna åtgärder inte kan genomföras blir konsekvensen att inga nya detaljplaner för Visby, Väskinde och Västerhejde kan antas. Investeringarna är i huvudsak reinvesteringar och tillhör kategori 1.

Tabell 15: Förslag investeringar VA (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Reinvesteringar					
Förnyelse VA-ledningsnät	35 000	40 000	40 000	40 000	50 000
Reinvestering i befintlig VA-anläggning	14 000	10 000	16 000	15 000	20 000
Förnyelse vattenverk	3 000	3 000	3 000	3 500	3 500
Förnyelse avloppsreningsverk	3 000	3 000	3 000	3 500	3 500
Digitalisering VA	4 000	4 000	4 000		
Avloppsreningsverk Fårösund	15 000	25 000	10 000	15 000	
Driftoptimering bräckvattenverket södra Gotland	15 000	15 000	15 000	15 000	
Förstärkning avloppsreningsverk Visby	10 000	10 000	25 000	25 000	50 000
Nyinvesteringar ledningar					
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Ledning Alva - Stånga	20 000	10 000			
Ledning Slite - Hideviken och utbyggnad Hideviken	5 000	30 000	15 000		
Råvattenledning och pumpstation Ava, Fårö					5 000
Norra Visbys ledningsnät	7 000	20 000	18 000		
Dagvatten och klimatanpassning 	2 000	2 000	2 000	1 500	5 000
Nyinvesteringar verk					
Förstärkning avloppsreningsverk Visby					50 000
Vattenskydd VA-plan	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Fordon och maskiner VA 	5 000	2 500	5 000	2 500	5 000
Totalt VA-verksamhet exkl. Visby vattenförsörjning	150 000	185 500	167 000	132 000	203 000
Fastställd budget/plan	150 000	202 500	181 000	206 500	-
Visby vattenförsörjning	50 000	75 000	100 000	75 000	50 000
Fastställd budget/plan	50 000	50 000	100 000	75 000	
Totalt VA-verksamhet inkl. Visby vattenförsörjning	200 000	260 500	267 000	207 000	253 000

Investeringar i fastigheter för VA-verksamhet

Eftersom vattenverk och avloppsreningsverk behöver förnyelse och byggas ut med nya reningssteg, så finns inte längre plats för VA-personalen att utgå ifrån t.ex. vattenverket i södra Visby. För tillfället hyrs paviljonger för personalutrymmen.

Det är en av orsakerna till att teknikförvaltningen vill utveckla fastigheten på Skarphäll och att möjliggöra samverkan inom fastigheten och potentiella synergier gentemot verksamheter utanför fastigheten (t.ex. VA-avdelningen) tas tillvara. Utöver det går områdets utveckling hand i hand med resten av Visby. Med hjälp av färdigställd fastighetsutvecklingsplan finns numera en investeringsplan så området kan utvecklas och synergieffekter uppnås.

De olika avdelningar är beroende av varandra, för att optimeringen ska lyckas ska åtgärd 1 genomförs först och därefter nummer 2 osv. Nedan tabell visar endast VA-avdelningens behov av investeringar i fastigheter för den egna verksamhetens behov.

Tabell 16: Förslag investeringar lokaler VA (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Verkstad	6 300				
Kontor/omklädning (två etapper)		20 000			12 500
Garage		4 000	3 500		
Skärmtak				4 000	3 600
Totalt lokalinvesteringar VA Skarphäll	6 300	24 000	3 500	4 000	16 100

VA-investeringar efter 2030

Det finns större investeringsbehov än de som är redovisade i investeringsplanen. Samhällsbyggnadsprocessens arbete med detaljplaner och exploateringar ianspråk tar resurser och prioriteras ofta före utbyggnad av befintlig VA-infrastruktur. Det har gjorts många utredningar och arbeten avseende Fårö som är i ett behov av både vatten och avlopp till befintlig bebyggelse, det finns endast resurser avsatta under denna planperiod för vatten. De allmänna avloppsreningsverken tar även emot slam från enskilda anläggningar och det finns en risk att investeringar för utökat kapacitet måste göras på alla tre stora avloppsreningsverk eller bygga ett verk för mottagning av slam från enskilda anläggningar. Denna investering ryms heller inte under planperioden. Nytt verksamhetssystem som delas mellan avfalls- och VA-avdelningen behöver sannolikt ersättas i framtiden och eventuell investering för det har ännu inte redovisats.

Det finns inte resurser till att genomföra nedanstående projekt under planperioden eftersom det även finns en stor exploateringsbudget som ska genomföras.

- Förstärkning Visby avloppsreningsverk
- Nytt avloppsreningsverk södra/östra Gotland
- Nytt avloppsreningsverk Fårösund
- Färdigställa ledningsutbyggnad norra linan
- Ledningar från Heidelbergs brott till Othem vattenverk i fall dom för fortsatt brytning inte ges
- Vattenverk Lärbro (i fall att inget vattenverk byggs av Heidelberg Materials)
- Förstärkning Roma vattenverk
- Förstärkning Tofta vattenverk
- Förstärkning Kappelshamn vattenverk

- Förstärkning Hangvar pumpstation för att få mera vatten till Lickershamn

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar VA

Budget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för VA-kollektivet att ha kännedom om investeringarna, eftersom det är VA-kollektivet som belastas med kapitalkostnaderna och ansvaret för driften efter färdigställande är VA-verksamhetens. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 290 miljoner kronor. Föreslagen investeringsbudget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 17: VA-investeringar enligt exploateringsplan och budget 2026-2030 (tkr)

Exploateringsområde	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Visborg		18 000	53 000	93 000	116 000
Gråbo	7 000	800			
Torslunden	900	1 700			
Totalt VA-investeringar exploatering	7 900	20 500	53 000	93 000	116 000

4.2.2 Investeringar avfall

Investeringsanslag inom avfallsverksamheten behövs för fortsatta satsningar i syfte att upprätthålla fastställd servicenivå och en tillfredsställande trafik- och arbetsmiljösäkerhet.

Investeringar i ÅVC-anläggningar och fordon ÅVC

Om ÅVC verksamheten ska fortsätta drivas i regionens egen regi, kommer en hjullastare att behöva handlas upp till ÅVC i Hemse. Dessutom finns en förhoppning om att bygga om ÅVC Visby och ÅVC Hemse för att få en säker arbetsmiljö för våra medarbetare och för våra besökare.

Investeringar av containrar har minskats ner, då verksamheten gjort en översyn av containrar varför investeringstakten minskas från 600 000 kronor per år till 150 000 kronor per år.

Förpackningsinsamling

Dels är det två större investeringar i avfallskärl som behöver göras för den fastighetsnära insamlingen, den ena är investeringen av fyrfackskärl till villor och fritidshus, samt att ta över ägarskapet av avfallskärl i flerbostadshusen på Gotland. Investering kommer att behöva göras av speciella insamlingskärl som är anpassade till den medeltida bebyggelsen i Visby innerstad. En mindre omlastningsplats behöver även byggas på Karby mottagningsanläggning vid gamla deponin i Roma för två de två förpackningsfraktioner som samlas in samtidigt som mat- och restavfallet när den fastighetsnära insamlingen börjat, sommaren 2026. Producenternas ansvarsorganisation (PRO) kommer årligen att ersätta Regionen för fem åttondelar (5/8) av investeringen för insamlingskärl.

Slamverksamheten

2025 planeras för fortsatt reinvestering i slamfordon. 2026 kommer flera investeringar att behöva göras. Dels behöver de göras flera investeringar i slamverksamheten som för att säkra arbetsmiljön genom att investera i en mindre, terränggående slamfordon, två nya slamfordon då reparationskostnaderna överstiger de årliga kapitalkostnaderna för

slamfordon samt ett avgrusningsverk för att kunna tömma slam på avloppsledningar och minska behovet av att köra till ett avloppsreningsverk i Klintehamn, Slite eller Visby. Under 2027 planeras reinvesteringen av slamfordon att fortsätta.

Tabell 18: Förslag investeringar avfall (tkr)

	2026 Förslag budget	2027 Förslag budget	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Utbyte containers	150	150	150	150	150
Slambil/slamläp 	10 000	5 000			
Terrängfordon slam, avgrusningsanläggning	4 000				
Hjullastare ÅVC		2 500			
Visby återvinningscentral, ombyggnad 		20 000			
Hemse återvinningscentral, ombyggnad 					10 000
Kärl för fastighetsnära insamling 	95 000				
Omlastningsplats fastighetsnära insamling av förpackningar 	500				
TOTALT avfallsverksamhet	109 650	27 650	150	150	10 150
Fastställd budget/plan	85 000	23 000	5 600	600	-

4.2.3 Investeringar linjehamn

Den affärsdrivande linjehamnsverksamheten är fullt ut finansierad med externa taxor och avgifter. Samtliga investeringsbehov som presenteras för perioden innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras inom ramen för affärsverksamheten. Det totala investerings-behovet inom linjehamnens verksamhet under planperioden beräknas till totalt 380,5 miljoner kronor varav 230 miljoner kronor kräver statliga bidrag eller tilläggsavtal för verksamhetsanpassning.

Förbättringsåtgärder Visby hamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar. Investeringsanslag tas upp med totalt 25 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i Visby hamn. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Rensmuddring Visby hamn

Reinvesteringsmedel upptas med 8 miljoner kronor för rensmuddring av Visby hamn år 2027. Efter genomförd djupmätning kan konstateras att det finns ett ackumulerat behov av rensmuddring i Visby hamn för att erhålla hamnens avsedda djup. För att säkerställa linjetrafiken vid lågvattenförhållanden är det av yttersta vikt att hålla djupen enligt sjökorten. Reinvesteringen genomförs för att upprätthålla myndighetskrav således prioriteringskategori 1.

Ytbeläggning terminalområde

Mot slutet av perioden är bedömningen att stora delar terminalområdet i Visby hamn behöver ny asfalt, kostnaden beräknas till 5 miljoner kronor år 2030. Projektets syfte är att bibehålla funktion, kapacitet och värde på befintliga tillgångar och tillhör således prioriteringskategori 2.

Automatiserad förtöjning FL5 och 6

Linjetrafikens allt mer tidspressade hamnanlöp ställer krav på modernisering i form av automatiska förtöjningsanordningar. Inom denna tidsperiod ser vi även att färjeläge 5 och 6 förses med så kallad "auto-mooring" till en bedömd kostnad av 80 miljoner kronor, varav 40 miljoner tas upp under 2029. Denna investering klassas som verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen är affärsmässigt motiverad och tillhör prioriteringskategori 5.

Ombyggnad av hamnterminalen

Hamnterminalen, byggd 1982 då den dimensionerades för 800 000 passagerare per år, är i behov av modernisering och om-/tillbyggnad för att hantera dagens stora mängd passagerare (2019 ~1,8 miljoner passagerare). Hamnterminalen behöver också ha möjlighet att hantera trafik av eventuellt ytterligare rederier och även internationell trafik, det innebär att funktionella tullfaciliteter för passagerare måste säkerställas. Projektet beräknas pågå under perioden 2027-2029 och terminalen behöver vara i drift under hela projektiden. Investeringsanslag tas upp med totalt 48 miljoner kronor. Investeringen huvudsyfte är bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång således prioriteringskategori 2.

Muddring och ny logistikyta nordost om oljekajen Visby

Nyttjandegraden av färjeläge 7 har ökat de senaste åren. Därför finns behov av att skapa ny logistikyta nordost om oljekajen. För att skapa ytan krävs muddring och utfyllnad. I det längre perspektivet behövs det även skapas mer redundans för att hantera det stora antalet fartyg i hamnen. För att möta behovet ska anpassning göras så att passagerarfärjorna kan förtöja vid oljekajen. Oljekajen behöver därför förses med nya fenderverk med mera. Investeringsanslag tas upp med totalt 64,5 miljoner kronor år 2027-2029. Under projekteringen ska det undersökas om projektet kan delas upp och utfyllnadsområdet kan användas som deponi i samband med stadsutvecklingsprojekten i framförallt Visby och därmed vinna synergier mellan projekten. Investeringen faller in under kategori 5 och syftar till att möta ökade behov i linjehamns-trafiken.

Övernattningsläge Oljekaj

För att skapa redundans och hantera det stora antalet fartyg i hamnen finns behov att möjliggöra för passagerarfärjorna att förtöja vid oljekajen. Detta genom att oljekajen förses med bland annat nya fenderverk samt landelanslutning. Anpassningen beräknas kosta 55 miljoner kronor varav 25 miljoner tas upp 2029 och 30 miljoner 2030. Denna investering klassas som verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen är affärsmässigt motiverad och tillhör prioriteringskategori 5.

Reservkraft

Reservkraft Visby hamn för att i händelse av längre avbrott kunna operera hamnen fullt ut och inte begränsa linjetrafiken samt nyttjandet av oljekajen. Kostnaden beräknas uppgå till 20 miljoner under 2026. Investeringen bygger på finansiering via statligt bidrag. Projektet bör betraktas som myndighetskrav och tillhör prioriteringskategori 1.

Anpassning landgångar och ramper

Förnyat tonnage i färjetrafiken kräver anpassningar och investeringar i landgångar och bilramper. Samtliga tre färjelägen kommer behöva anpassningar för att kunna ta emot de nya fartygen och inte begränsa redundansen i trafiken. Äskanden om 75 miljoner varav 25 miljoner tas upp årligen 2028, 2029 och 2030. Denna investering klassas som

verksamhetsanpassning och kräver separat tilläggsavtal för finansiering med aktuell färjeoperatör. Investeringen utgör en reinvestering som bibehåller funktion, kapacitet och värde på en befintlig fysisk tillgång och tillhör prioriteringskategori 2.

Tabell 19: Förslag investeringar linjehamnen (tkr)

	2026 Budget förslag	2027 Budget förslag	2028 Plan	2029 Plan	2030 Plan
Förbättringsåtgärder Visby hamn	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rensmuddring Visby hamn		8 000			
Reservkraft	20 000				
Ytbeläggning terminalområde					5 000
Automatiserad förtöjning färjeläge 5 och 6				40 000	40 000
Anpassning landgångar & ramper			25 000	25 000	25 000
TOTALT linjehamnsverksamhet, exkl särskilda projekt	25 000	13 000	30 000	70 000	75 000
Fastställd budget/plan	5 000	18 000	5 000	45 000	-
Ombyggnad av terminal		14 000	24 000	10 000	
Fastställd budget/plan		14 000	24 000	10 000	-
Muddring och ny logistikyta NO oljekajen		20 000	34 500	10 000	
Fastställd budget/plan		20 000	34 500	10 000	
Övernattningssläge oljekaj				25 000	30 000
Fastställd budget/plan				25 000	
TOTALT linjehamnsverksamhet	25 000	47 000	88 500	115 000	105 000

4.3 Investeringar för exploatering

Exploateringsplan och exploateringsbudget upprättas av mark- och exploateringsenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen. Budgetens utgiftssida omfattar såväl utgifter för att iordningsställa tomtmark för försäljning som investeringsutgifter för infrastruktur som skapas inom ramen för exploateringsverksamheten.

Exploateringsplan och exploateringsbudget ska samordnas med investeringsbudgeten. För att visa på den totala investeringsvolymen inom respektive område redovisas de investeringar som görs i infrastruktur inom ramen för exploateringsverksamheten även här i teknikförvaltningens mål- och budgetskrivelse.

Planerade investeringar inom exploateringsverksamheten för gator, vägar, parker med mera redovisas under *avsnitt 4.1.2, tabell 10 och VA-investeringar redovisas i tabell 15 under avsnitt 4.2.1.5.*